

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 5

БЕОГРАД 1936 ГОДИНЕ

КЊИГА 3

XVIII РЕДОВНИ САСТАНАК

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 2 МАРТА 1936 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАЛИ:

ПРЕТСЕДНИК

СТЕВАН ЂИРИЋ

И

ПОТПРЕТСЕДНИК

ФРАЊО МАРКИЋ

СЕКРЕТАР

МУСТАФА А. МУЛАЛИЋ

Присутни г. г. Министри: Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан М. Стојадиновић; Министар социјалне политике и народног здравља и заступник Министра физичког васпитања народа Драгиша Цветковић; Министар грађевина др. Марко Кожул; Министар просвете Добривоје Стошовић; Министар финансија Душан Летица; Министар правде др. Миле Мишкулин; Министар пошта, телеграфа и телефона др. Бранко Калуђерчић.

ПОЧЕТАК У 10.50 ЧАСОВА

САДРЖАЈ

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника XVII редовног састанка;

2 — Саопштење писма Краљевског посланика Велике Британије г. Роналда Кампбела, којим се у име Њ. В. Краља Едуарда VIII захваљује г. Претседнику Народне скупштине и Народној скупштини на одржаној комеморативној седници у спомен Блаженопочившег Краља Ђорђа V;

3 — Саопштење предлога резолуције Никона Лазаревића и другова о измени и допуни § 11 Закона о пословном реду у Народној скупштини;

4 — Саопштење извештаја Одбора за молбе и жалбе о законским предлозима: о изванредном признању година службе сенатским и скупштинским службеницима; о изванредном признању категорије, степена и групе Драгославу С. Стевановићу, среском начелнику у пензији;

5 — Саопштење извештаја Одбора за проучавање резолуција о предлогу резолуције о исхрани оскудног становништва.

6 — Саопштење о подношењу интерпелација народних посланика: Бошка Зељковића на Министра шума и рудника о избору Управног одбора „Шипада“ и усвајање првенства; др. Милована Пинтеровића на Министра унутрашњих послова о великим финансијским теретима које сноси град Осијек због издржавања многобројне полиције и усвајање првенства; Милана Мрављеа и другова на Ми-

нистра унутрашњих послова о злостављању ухапшених при спровођењу из Дравске бановине у Загребачку полицију ради саслушања.

Говорници: Потпретседник Народне скупштине Фрањо Маркић, Министар пошта, телеграфа и телефона др. Бранко Калуђерчић (два пута).

Дневни ред: Претрес у појединостима предлога буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског закона за буџетску 1936/37 годину:

1 — Претрес и усвајање буџета расхода — I раздео — Врховна државна управа.

Говорници: Михаило Крстић, Лука Костренчић, др. Гавро Санто, извештач др. Часлав Никитовић, Потпретседник Народне скупштине Фрањо Маркић.

Саопштење амандмана које подноси Министар финансија о изменама и допунама у предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског закона за 1936/37 годину, Бр. 2288/VII од 29 фебруара 1936 године.

2 — Претрес и усвајање буџета расхода — II раздео — Пензије и инвалидске потпоре.

Говорници: Михаило Љешевић, Живота Милановић, Живојин Димитријевић, извештач др. Часлав Никитовић, Претседник Народне скупштине Стеван Ђирић.

3 — Претрес и усвајање буџета расхода — III раздео — Државни дугови.

Говорници: Извештач др. Часлав Никитовић, Претседник Народне скупштине Стеван Ђирић.

Потпретседник Фрањо Маркић: Отварам XVIII редовни састанак Народне скупштине. Молим господина секретара да изволи прочитати записник прошлог састанка.

Секретар Мустафа Мулалић прочита записник XVII редовног састанка.

Потпретседник Фрањо Маркић: Има ли ко да учини какву примедбу на прочитани записник? (Нема.) Примедаба нема, записник је примљен.

Изволите чути једно писмо које је Претседништво Народне скупштине примило од Краљевског посланика Велике Британије г. Кампбела:

„Енглеско Посланство, 27 фебруара 1936 год.
Београд

ГОСПОДИНЕ ПРЕТСЕДНИЧЕ,

Наређено ми је од стране Њ. В. Краља, мог узвишеног Суверена, да испоручим Вама, а преко Вас Југословенској Народној скупштини, Његову искрену захвалност на одржаној комеморативној седници 22 јануара у спомен Блаженопочившег Краља Ђорђа V. (Сви народни посланици устају са својих места и кличу: Слава Ђорђу V.)

Њ. В. Краљ је био нарочито дирнут Вашим говором, у коме сте одали пошту Блаженопочившем Краљу на тако дирљив начин.

Изволите примити, Господине Претседниче, израз мог најдубљег поштовања.

Роналд Кампбел”

Изволите чути један предлог резолуције.

Секретар Мустафа Мулалић (саопштава): Архимандрит Никон Лазаревић и другови, народни посланици, подnose Народној скупштини предлог резолуције о измени и допуни § 11 Закона о пословном реду у Народној скупштини (Види прилог).

Потпретседник Фрањо Маркић: За овај предлог резолуције изабраће се накнадно нарочити одбор.

Изволите чути одборске извештаје.

Секретар Мустафа Мулалић (саопштава): Одбор за молбе и жалбе подноси Народној скупштини свој извештај са предлогом закона о изванредном признању година службе сенатским и скупштинским службеницима. (Види прилог.)

Одбор за молбе и жалбе подноси Народној скупштини свој извештај са предлогом закона о изванредном признању категорије, степена и групе Драгославу С. Стевановићу, среском начелнику у пензији. (Види прилог.)

Одбор за проучавање предлога резолуције за исхрану, предлога закона о конвертирању пољопривредних дугова и предлога резолуције о раздужењу радника, земљорадника, занатлија и мањих привредника подноси Народној скупштини свој извештај о предлогу резолуције о исхрани оскудног становништва. (Види прилог.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Ови извештаји ставиће се на дневни ред кад то Народна скупштина одлучи.

Изволите чути интерпелације за које се тражи хитност.

Секретар Мустафа Мулалић (саопштава): Г. Бошко Зељковић, народни посланик; упућује ин-

терпелацију на г. Министра шума и рудника о избору Управног одбора „Шипада” и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Реч има Министар пошта, телеграфа и телефона г. др. Бранко Калуђерчић да се у име Краљевске владе изјасни да ли прима тражено првенство.

Министар пошта, телеграфа и телефона др. Бранко Калуђерчић: Част ми је изјавити у име Краљевске владе да примам првенство ове интерпелације.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство? (Прима.) Објављујем да је првенство примљено. Изволите чути даље интерпелације.

Секретар Мустафа Мулалић (саопштава): Г. др. Милован Пинтеровић, народни посланик, упућује интерпелацију на Министра унутрашњих послова о великим финансијским теретима које сноси град Осиек због издржавања многобројне полиције и тражи да јој се призна првенство. (Види прилог.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Реч има Министар пошта, телеграфа и телефона г. др. Бранко Калуђерчић да се изјасни у име Краљевске владе да ли прима првенство ове интерпелације.

Министар пошта, телеграфа и телефона др. Бранко Калуђерчић: Част ми је изјавити у име Краљевске владе да примам првенство ове интерпелације.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина тражено првенство? (Прима.) Објављујем да је тражено првенство примљено. Изволите чути интерпелације за које се не тражи хитност.

Секретар Мустафа Мулалић (саопштава): Г. Милан Мравље и другови, народни посланици, упућују интерпелацију на г. Министра унутрашњих послова о злостављању ухапшених при спровођењу из Дравске бановине у Загребачку полицију ради саслушања. (Види прилог.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Све ове интерпелације упутиће се редовним путем надлежним г.г. Министрима.

Прелазимо на дневни ред. На дневном реду је: Претрес у појединостима буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског закона за 1936/37 годину: I Раздео — Врховна државна управа; II Раздео — Пензије и инвалидске потпоре и III Раздео — Државни дугови:

Има реч народни посланик г. Михаило Крстић.

Михаило Крстић: Господо народни посланици, у I Раздео буџета за 1936/37 годину спада Врховна државна управа. Тај предлог састоји се из осам глава. У прву од тих глава спада цивилна листа Њ. В. Краља. С обзиром на услуге које је држави учинила Кућа Карађорђевића, ја у име Клуба посланика Југословенске радикалне заједнице и скупштинске већине изјављујем да ћемо ову главу примити аklamацијом. (Опште бурно плескање. — Сви народни посланици устају са својих места и једнодушно одобравају.)

Овај исти раздео, на другоме месту, има Народно претставништво, а на трећем месту Претседништво Министарског савета. С обзиром на

улогу коју врши овај Дом, а и с обзиром на то да Претседништво Министарског савета даје тон унутрашњој и спољној нашој политици, ја ћу говорити у своје име о овим двома установама.

Најзад, поред реченог разлога, ја ћу говорити нарочито још и о парламентаризму и о Парламенту као установи, јер је овај Дом ту скоро био доведен у опасност да буде порушен.

Парламенат, господо, или Народна скупштина, то је наше драгоцено благо, у које не смемо дирати, то је једино место где се може говорити и то је уточиште где се неправда може исправити. То је једина узданица у боље и ваљане законе, и ко у то не дира, не бије га зло и не гони га невоља. Дакле, ово последње важи само за оне који у Парламенат као установу не дирају. Међутим, Ви сте ми сведоци, као и онај трећи фактор — јавност — да су темељи овога Дома били пољубљани и то од наших другова који имају своја места на тој страни, тамо на левици, те због тога њих има да бије зло и да их гони невоља. Они су свим могућим интригама покушали да сруше владу г. др. Стојадиновића, да би се они дочепали власти, па када то нису успели, они су се бацили на овај Дом, да га сруше, како би се сутрадан, кад њега нестане, на њих „апеловало као на стручњаке ванпарламентарне технике”, јер су сви, са малим изузетком, свесни да више неће имати могућности да то буду у овоме Дому.

И отуда, господо, оне лопатице, клеветуше и изговарање оних израза који се не смеју чути у овом Дому, који се нису смели никада изговарати. Најзад отуда је и она њихова апстиненција и то, господо, данас, када је наш целокупан народ, а нарочито наш мали човек толико осиромашео да је дошао у очајање и у томе очајању живи још једино полагајући наде да ће му се одавде помоћи. И замислите, господо, ти наши другови у овом времену напуштају наш осиромашени народ, чиме су показали да им добро народно никада није ни лежало на срцу и да са њим нису имали никакве везе.

У место да су и они, као што су то учинили наши другови из Народног сељачког клуба, остали и са ове говорнице објективном критиком исправљали рад Краљевске владе давањем добронамерних сугестија, као што су то учинили наши другови из Народног сељачког клуба, г. Воја Ђорђевић и г. др. Драгутин Јанковић, и тиме помогли Краљевској влади у доношењу закона и уредаба, које треба да регулишу привредно-економске, социјалне и политичке односе у држави и које целокупан наш народ са нестрпљењем очекује.

Трећа глава овога раздела је Претседништво Министарског савета. Па како се унутрашња и спољна политика цени по човеку који се налази на челу Министарског савета, то онда морамо говорити код ове главе о личности г. др. Стојадиновића. (Бурно плескање код већине и повици: Живео!)

Ми, као и господа из опозиције, цео наш народ, и скоро цео свет познаје личност г. др. Милана Стојадиновића као човека од ауторитета, дораслог данашњим тешкоћама... (Поновно бурно и дуготрајно одобравање)... кажем, дораслог данашњим тешкоћама и таквих способности, да данас у нашој земљи не постоји човек који би

државне послове водио са више такта, окретности и ауторитета. (Повици: Тако је!).

То и господа из опозиције морају бар у души признати, јер су све те особине г. др. Стојадиновића осетили у скорашњој борби, која се свршила, наравно, њиховим поразом.

Затим, господо народни посланици, ми сви знамо да та њихова мржња према личности г. др. Стојадиновића није диктована због различности идеја, већ је она продукат њихове личне амбиције — жудње за влашћу, што наш народ каже: сјаши Курта да најаши Мурта.

Но, хвала Богу, та њихова жудња остаће само то, а то с тога, јер поред г. др. Милана Стојадиновића налазе се као његови најближи сарадници две велике политичке фигуре у личности г. др. Корошца и г. др. Спахе, ... (Бурно одобравање и узвици: Живели!)... људи са којима су се господа из удружене ванпарламентарне опозиције поносили, када су у скорој прошлости они били њихови сарадници. Најзад, те њихове жеље остаће само то и због тога што иза г. др. Стојадиновића, г. др. Корошца и г. др. Спахе стоји данас највећа организација — Југословенска радикална заједница, ... (Бурно плескање) ... која је једина политичка организација у духу данашњег Устава изнад покрајина, племена и вера, те с тога и од особитог државотворног значаја. (Плескање).

Срушити данас г. др. Стојадиновића, значи кварити Југословенску радикалну заједницу, што значи чинити велики злочин према држави и према народу. (Повици: Тако је!).

Због оваквог рада и опструкције парламентарне опозиције, изузев Народног сељачког клуба, Краљевска влада и Народна скупштина нису ни могли до сада да посвете већу пажњу решавању тако хитних и потребних питања, као што је питање дефинитивног решења сељачких дугова и осталих питања, која су у вези са тешким привредним приликама, које преживљавамо. Ја се наддам да ће г. Претседник Краљевске владе, који је и до сада тако успешно водио државне послове, савладати и те тешкоће и да ћемо у најскоријем времену моћи да се и тим питањима позабавимо и решимо их онако како то одговара државним и народним интересима. (Плескање.)

Са свих ових разлога, као и са разлога тог, што буџет за 1936/37 годину не носи само карактер једногодишњег државног прорачуна, него што он симболизује прву етапу борбе ка демократији и парламентаризму, гласају за овај буџет. (Живо одобравање и плескање.)

Потпретседник Фрањо Маркић: Реч има народни посланик г. Лука Костренчић.

Luka Kostrenčić: Narodna skupštino, u ime Narodnog seljačkog kluba izjavljujem da se pridružujemo predlogu da se aklamacijom primi budžet Vrhovne državne uprave, a evo zašto. (Opšte burno odobravanje). Ako želimo da ispravno odredimo svoj načelan stav po svima osnovnim pitanjima narodnog i državnog života, onda je neophodno potrebno da u prvom redu utvrdimo i naglasimo istorisku i organsku povezanost postanka i opstanka jugoslovenske države sa našom narodnom dinastijom Karadorđevića. (Živo odobravanje i pljeskanje).

Jugoslovenski nacionalni oslobodilački pokret stvarno je otpočeo sa ustankom Karadorda. Taj je

ustanak značio polaznu tačku grandioznog istorijskog pokreta za nacionalno i socijalno oslobođenje svih potlačenih naroda Balkana i Srednje Evrope. U svojoj krajnjoj konsekvenci taj je pokret nužno morao dovesti do svetske revolucije, koja će oboriti i otomansko i habsburško carstvo. Karadordevići su se kroz nekoliko generacije svesno i hrabro stajali na čelo jugoslovenske nacionalne revolucije i oni su je konačno i doveli do triumfalne pobeđe. (Burno odobravanje i povici: Tako je!)

Knez Aleksandar Karadordević prihvatio je projekat Ilije Garašanina o ujedinjenju svih Jugoslovena, podupirao je borbu Hrvata i prečanskih Srba protiv Madara, a u Dalmaciji je potpomogao težnju za ujedinjenje sa Hrvatskom protiv nastojanja austro-italijanske antislovenske politike.

Petar Karadordević, ratni dobrovoljac u zemlji revolucije, okuplja i organizuje dobrovoljce — ustaše i daje pravi smisao ustanku bosansko-hercegovačke raje. Po svom poreklu, karakteru i načelima On je bio predestiniran da po volji narodnoj postane okrunjenim Vodom jugoslovenskog Pijemonta, vladarom koji će preporučiti Srbiju i omogućiti joj da odigra vodeću ulogu u istorijskoj borbi za oslobođenje celog Slovenskog Juga i Balkana. Njega smo već pre rata smatrali svojim jugoslovenskim Kraljem i svi mi svesni Jugosloveni van Srbije. (Pljeskanje i povici: Tako je!)

Kad je Kralj Petar pošao na Kosovo da osveti carstvo poveo je sa sobom i Svog sina princa Regenta. Kod Kumanova stupa na arenu istoriskog zbivanja Aleksandar Jugoslovenski i On puna dva decenija nije silazio sa te arene. (Svi narodni poslanici ustaju sa svojih mesta i kliču: Slava Mu!) Uvek na prvom i najodgovornijem mestu borbe i rada, On u tri oslobodilačka pobeđnička rata do kraja ostvaruje ideale svojih predaka, ideale celog jugoslovenskog naroda. (Burno odobravanje i povici: Tako je!)

Kralj Aleksandar je od uvek imao široke poglede na opšti problem jugoslovenske nacije i celoga Balkana. On je već za vreme velikog rata bio uvereni, iskreni i odlučni Jugosloveni, i On je već tada svima Jugoslovenskim revolucionarima i ratnicima, koji su se digli da ruše Habsburšku Monarhiju, bio najveća garancija da se zaista ide za punim oslobođenjem i ujedinjenjem svih Jugoslovena u velikoj i jedinstvenoj jugoslovenskoj Monarhiji Karadordevića. (Burno pljeskanje).

Ne samo da je On u svima otsudnim momentima bio na bojnopolju na čelu svojih ratnika, nego je i u svima odlučnim i kritičnim momentima spasavao situaciju u duhu jugoslovenstva. On je stalno i svuda bio susretan kao najviši nosioc ideje jugoslovenskog oslobođenja i ujedinjenja, kao budući Kralj svih Srba, Hrvata i Slovenaca. (Burno odobravanje).

U najtragičnijim danima rata, marta 1916, posle kalvarijskog prelaza Albanije, kada se je srpska vojska privremeno smestila na Krfu, Regent Aleksandar — održavši svoju herojsku reč, da će sa poslednjim vojnicima ostaviti Albaniju — obišao je savezničke zemlje, da založi sav svoj autoritet za pravednu stvar našega naroda pod devizom koju je uputio našim emigrantima u Americi: U jedinstvu Srba, Hrvata i Slovenaca leži naša budućnost.

U Londonu primio je deputaciju najodličnijih predstavnika političkog i kulturnog života, i toj je deputaciji uputio ove značajne istorijske reči:

„Ova manifestacija tolikog broja predstavnika britanskog naroda biće mi snažna pobuda kada za uzmem Moje mesto na čelu Moje vojske — uz bok hrabrih englesko-francuskih četa, da ostvarim onaj ideal, za kojim mi već toliko vekova težimo. Taj je ideal ujedinjenje u jednu otadžbinu svih Srba, Hrvata i Slovenaca, koji su jedan narod sa istim tradicijama, istim jezikom i istim aspiracijama, ali ih je razdelila zla kob...“

U toj pobeđi imaće udela i ujedinjeni Jugosloveni, združeni u jednu državu, jer je njihova sudbina neopozivo vezana uz sudbinu jedne nove, bolje Evrope, u kojoj će biti više pravde.”

I zaista, pod vodstvom Regenta Aleksandra, usred ratnoga haosa, ujedinio se je jugoslovenski narod vojnički — iz srbijanskih, crnogorskih i dobrovoljačkih pukova stvorena je jedna organska celina: Jugoslovenska narodna vojska. (Burno pljeskanje i jednodušni poklici: Živela vojska!) I ta je vojska konačno, kao nosilac jugoslovenske narodne i državne misli, svojim probojem Solunskog fronta, probila spoljni antijugoslovenski front udruženih vekovnih neprijatelja jugoslovenskog naroda i omogućila stvaranje jugoslovenske države.

Medutim, stvaranjem jugoslovenske države nije bila završena istorijska misija Aleksandra Karadordevića. Kralj Ujedinitelj, Praunuk Vožda, Sin Kralja Dobrovoljca, Vrhovni Komandant Vojske, koja je stvarala državu — bio je najdostojniji i najpozvaniji interpret jugoslovenske nacionalne revolucije. Jer, tu je revoluciju On doveo do njenog konačnog cilja, do stvaranja jugoslovenske države — i za njenu sudbinu On je nosio najvišu odgovornost pred narodom i istorijom.

Kralj Aleksandar je na bojnim poljima proniknuo u duboki smisao istorijskog zbivanja, kada je za vreme najstrašnijih ratnih iskušenja i patnji vodio narod krvlju obeleženim putevima jugoslovenskog ujedinjenja — putevima, koji su od Kumanova, preko Bregalnice, Albanije i Dobrudže vodili na Kajmakčalan.

S toga je On uvek, sa svoga Prestola, gledao na narod i državu kao jedinstvenu i nedeljivu celinu, i On je bio prvenstveno zvan da ispravno reši naš unutrašnji i spoljni državni problem.

Svojom istorijskom odlukom da državu nazove njenim pravim imenom — koje jedino ispravno obeležava državno jedinstvo i simbolički izražava ideju jugoslovenskog narodnog jedinstva, na kojoj je država i stvorena — kao i svojom istorijskom odlukom da našoj narodnoj vojsci, koja je stvorila Jugoslaviju, da jugoslovensku zastavu, Kralj Aleksandar je izvršio jednu istorijsku neophodnost od epohalnog značaja.

Veran tradiciji Svoje familije i istorijskoj misiji Svoje nacije, Kralj Aleksandar je Svojim istorijskim putem oko Balkanskog Poluostrva i Svojim istorijskim sastancima sa balkanskim suverenima i državicima jasno ocrtao Svoju političku koncepciju stvaranja jedne balkanske zajednice na bazi nezavisnosti i solidarnosti svih balkanskih naroda. (Burno odobravanje).

Osnovni smisao Kraljeve balkanske politike bio je u tome da likviduje sve sporove i nesporazume iz krvave i mračne balkanske prošlosti sa konačnim ciljem da balkanski narodi sami uzmu u svoje ruke dalju sudbinu Balkana i da sami definitivno provedu u delo načelo: Balkan — balkanskim narodima.

Svojom posetom besmrtnim herojima Dobrudže i Plave grobnice, Kralj Aleksandar je simbolički obeležio smisao svoje politike. On, Vrhovni komandant tih heroja, koji su se pod njegovim vodstvom na bojnim poljima borili za slobodu Slovenskog Juga i celoga Balkana, provodi do kraja u delo onu misao koja ih je vodila i davala im nadčovečnu snagu u besprimernim herojskim podvizima za puno ostvarenje ideje slobode i jednakosti Balkanskog poluostrva. Istorijski sastanak između Kralja Aleksandra i Prezidenta Gazi Kemala jeste jedan od najznačajnijih momenata balkanske istorije. (Burno odobravanje i povici: Tako je!)

Suveren novog jugoslovenskog Kraljevstva i Suveren moderne Turske Republike sastaju se u Carigradu, da definitivno likviduju veliki istorijski spor između turskog i jugoslovenskog naroda, spor, koji je imao svoj tragični početak u vojnom susretu dva feudalna suverena na Polju Kosovu.

Na onom Moreuzu, u onom Carigradu, o koji su se vekovima vodile krvave borbe između dva Kontinenta, dva su Suverena utvrdili mir između Balkana i Male Azije, mir između dva naroda, koji su kroz pola milenija bili protagoniste i žrtve te borbe, a koji posle strahovitih iskustava zajedničke krvave istorije hoće konačno da žive u miru i prijateljstvu, kao pozitivan, i konstruktivan faktor opšteg progressa. (Opšte burno pljeskanje i povici: Tako je!)

Svojom jugoslovenskom i balkanskom politikom Kralj Aleksandar je okrenuo novu stranicu u istoriji Slovenskog Juga i Balkana. I razume se da je nova situacija stvorena na jugo-istoku Evrope morala imati neminovne posledice i na dalji razvoj međunarodnih odnosa cele Evrope.

Kada je Kralj Aleksandar, kao vojnik i državnik, postavio tako čvrste temelje jugoslovenskog narodnog i državnog jedinstva, da ono više nikada ne sme doći u pitanje, i kada je Jugoslaviju povezo sa većinom država Podunavlja i Balkana u duhu solidarnosti i bezbednosti, onda je neminovno morao da odlučno zahvati i u tok opšte evropske politike i da se sav založi u borbi za opšti mir Evrope. Jer, mir i prosperitet Balkana i Srednje Evrope je naprosto nemoguć bez mira i prosperiteta cele Evrope. (Odobravanje i povici: Tako je!)

Medutim, na tome putu u Evropu najslavniji ratnik Balkana herojski i mučenički je poginuo kao borac na frontu mira, kao najherojskija i najtragičnija figura savremene Evrope, kojoj je verno služio do svoga poslednjeg daha. (Svi narodni poslanici ustaju sa svojih mesta i jednodušno kliču: Slava Mu!)

Sada, pod diktatom istorijskog momenta u kojem živimo i pod težinom događaja koje proživljujemo dužnost je svih Jugoslovena da svim silama aktivno zahvate u javni život nacije i doprinesu svoj deo na izvršenju poslednje poruke Kralja Ujedinitelja. (Opšti odziv: Tako je!)

Mi smo uvereni monarhiste, jer nepokolebivo verujemo u istorijsku misiju dinastije Karadorđevića, koja nije predstavnik privilegovanih staleža ni privilegija političkih grupa, već je iz naroda ponikli zaštitnik prava i interesa najširih slojeva naroda. (Opšte burno pljeskanje i povici: Tako je!)

Dinastija Karadorđevića, dinastija narodne krvi i jezika, oličava kontinuitet narodnog života i stremjenja punom Jugoslovenstvu. Jugoslovenska monarhija jeste oličenje jugoslovenskog narodnog jedinstva i državne celine, ona izražava smisao i duh naše nacionalne istorije, ona je najjači garant za norma-

lan razvoj jugoslovenske nacionalne države u sadašnjosti i budućnosti. (Dugotrajno pljeskanje i povici: Tako je!)

Pošto i ova Narodna skupština nosi pred narodom i istorijom jedan veliki deo odgovornosti za dalju sudbinu Jugoslavije, to je potrebno da svi mi zajedničkim silama, pozitivnim i konstruktivnim radom, doprinesemo svoj deo konsolidaciji i opštem preporodu Jugoslavije.

Stojeći nepokolebljivo i odlučno uz našu slavom ovenčanu narodnu dinastiju i krvavo stečenu narodnu državu moramo pomoći Kraljevskim Namesnicima da pod vodstvom Kneza Pavla Karadorđevića očuvaju Jugoslaviju (Opšte burno pljeskanje i jednodušni povici: Živeo Knez Namesnik Pavle!)... i da ju veliku i moćnu, jedinstvenu i nedeljivu predaju Sinu Kralja Mučenika, a našem Kralju Petru Drugom Karadorđeviću. (Opšte dugotrajno burno pljeskanje i jednodušni povici: Živeo Kralj!)

Потпретседник Фрањо Маркић: Има реч народни посланик г. др. Гавро Санто.

Dr. Gavro Santo: Gospodo narodni poslanici, u toku ove budžetske debate uzimam i ja reč, kao jedini poslanik-Madar u ovome Domu.

Meni je mnogo stalo do toga, gospodo, da vam sada, kada se ovde svršava jedan veliki narodni i državni posao, iznesem iskreno i jasno poglede vojvodanskih Madara na političku situaciju u našoj zemlji.

Vojvodanski Madar — seljak, vredan i štedljiv, hoće da živi u svojoj novoj otadžbini u slozi i miru sa seljacima Vojvodine, Jugoslovenima, jer su seljačke muke u našoj državi podjednake svugde bez razlike na veru i narodnost.

Vojvodanski Madar — seljak, je po svojoj tradiciji i vaspitanju veran Kruni i onima koji upravljaju ovom državom, u kojoj privreduje i taj vojvodanski Madar, u kojoj živi njegova porodica i gde se nalaze grobovi njegovih starih. Taj vojvodanski Madar — seljak zna samo za jednu politiku, a to je politika vernosti prema Kraljevskom Domu, poštovanja zemaljskih zakona i iskrene saradnje sa Srbima u Vojvodini. (Burno odobravanje i pljeskanje). Madar — seljak je svestan da je to jedina pametna politika i da državni interesi u Vojvodini nalažu da se on ovako opredeljuje politički.

Kod vojvodanskih Madara — seljaka postoji kult poštovanja prema Kralju Petru, Kralju seljačkom, koji je patio i stradao sa svojim seljačkim narodom. Taj kult poštovanja kod tih Madara, ubedenih monarhista, prešao je sa Oca na Sina, na našeg neumrlog i neprežaljenog Kralja Aleksandra, koji je pao kao žrtva gnusnog atentata u Marselju. (Opšti tužni uzvici: Slava Mu!) I sada zajedno sa celim jugoslovenskim narodom vojvodanski Madari — seljaci i njihova deca upiru oči prema Prestolu, nadajući se i verujući, da će Bog dugo da poživi našeg mladog Kralja Petra II na sreću i bolju budućnost vaskolikog njegovog naroda. (Svi narodni poslanici ustaju i oduševljeno kliču: Živeo Kralj!)

Vojvodanski Madari gaje bezgranično poštovanje prema ličnosti Kneza Namesnika (Burni i oduševljeni uzvici: Živeo!)... i ostalih Kraljevskih Namesnika, koji će državu sredenu i moćnu predati Mladome Kralju kada dode taj veliki i radosni dan da Ga krunišemo.

Eto zbog toga, gospodo, Vlada g. dr. Stojadinovića... (Jednodušni usklici: Živeo!)..., koja je

pošla novim putevima, putevima koji vode konsolidaciji, miru i napretku, ta Vlada može računati na potporu vojvodanskih Madara. Pomažući Kraljevsku vladu da uredi zemlju, vojvodanski Madari vrše samo svoju dužnost prema Kralju i državi i oni nikada neće skrenuti sa toga puta.

Mađarski seljak u Vojvodini je odan ovoj državi, njega se ništa ne tiču diplomatska natezanja i on je spreman da svom snagom brani ovu grudu gde živi i zarađuje hleb sebi i svojim.

Odajući priznanje Pretsedniku Kraljevske vlade g. dr. Milanu Stojadinoviću... (Burni usklici: Živeo!)... kao čoveku čijim se državnim sposobnostima divi ne samo inostranstvo nego i svaki objektivan čovek ove države, ja neću da propustim ovu priliku a da ga ne uverim da su i vojvodanski Madari srcem i dušom uz njega, jer veruju da g. Pretsednik Vlade, kao visoko kulturni čovek i čovek sa prostranim vidikom, razume želje vojvodanskih Madara, lojalnih gradana Jugoslavije, koji ovoj državi žele samo dobro i za koju su u slučaju potrebe gotovi proliti i krv svoju. (Burno odobravanje i pljeskanje).

Iz ovih razloga, a ceneći visoko ličnost g. Pretsednika Kraljevske vlade, ja glasam za ovaj budžet. (Odobravanje i pljeskanje kod većine).

Потпретседник Фрањо Маркић: Реч има известилац Финансијског одбора г. др. Часлав Никитовић, да прочита један амандман г. Министра финансија.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита амандман, који гласи:

„МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Буџетско одељење

Бр. 2288/VII
29 фебруара 1936 год.
у Београду

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

На основу § 58 Закона о пословном реду у Народној скупштини, част ми је предложити да се у предлогу буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског закона за 1936/37 годину изврше следеће измене и допуне:

А. Расходи

І раздео — Врховна државна управа

ГЛАВА Ia — КРАЉЕВСКО НАМЕСНИШТВО

Редовни расходи

парт. поз.	А. Лични расходи
3а	У тексту на крају додати речи: „(чл. 49 Устава)”
3в.	Управни трошкови:
2	Место: „Кирија” ставити: „Кирије”
3д	Текст партије мења се и гласи: „Ванредне потребе (сходно решењу Министарског савета бр. 3210/VII од 30 марта 1935 године)”

ГЛАВА II — НАРОДНО ПРЕТСТАВНИШТВО

І Сенат

А. Лични расходи

5	Плате и дневнице и периодске повишице административним чиновницима и т. д., смањити са — 120.000.—
---	--

	Б. Материјални расходи	
7	Путни и подвозни трошкови, смањити са — 100.000.—	
8	Управни трошкови: У тексту у 11 и 12 реду место речи: „сенатских” ставити: „сенатског” и смањити са — 200.000.—	
	II. Народна скупштина	
	Б. Материјални расходи	
14	Управни трошкови, смањити са — 1,000.000.—	
	Свега гл. II, смањити са . . . — 1,420.000.—	
	Укупно I раздео, смањити са — 1,420.000.—	

Министар финансија,
Душан Летица, с. р.”

Потпретседник Фрањо Маркић: Претрес у јединостима о овоме разделу завршен је. Господо народни посланици, господа предговорници, како са деснице тако и са левице, предложили су, да се буџет расхода — I раздео — Врховна државна управа прими акламацијом. Ма да Закон о пословном реду у Народној скупштини није предвидео такав поступак, али пошто се овде очигледно види једнодушност да се акламацијом прими овај буџет расхода — I раздео — Врховна државна управа, то стављам питање: Прима ли Народна скупштина да се овај буџет расхода — I раздео — са предложеним амандманима Краљевске владе прими акламацијом? (Једнодушан одзив: Прима се! — Бурно плескање).

Господо народни посланици, и ако је по једнодушној жељи Народне скупштине одлучено, да се овај буџет расхода — I раздео — Врховна државна управа усвоји акламацијом, ипак ради сагласности са Законом о пословном реду у Народној скупштини и пошто код овог раздела има и накнадно предложених амандмана од стране Краљевске владе, гласаћемо посебно о свакој партији овога раздела како то Закон о пословном реду у Народној скупштини прописује.

Стога молим известиоца г. др. Часлава Никитовића да изволи читати партију по партију.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 1.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 1? (Једнодушан одзив: Прима! — Бурни, одушевљени и једнодушни поклиц: Живео Краљ!). Објављујем да је партија 1 једногласно примљена. Изволите чути партију 2.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 2.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 2? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 2 једногласно примљена. Изволите чути партију 3.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 3.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 3? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 3 једногласно примљена. Изволите чути партију 3а заједно са амандманом Краљевске владе.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 3а са предложеним амандманом Краљевске владе, који гласи:

А РАСХОДИ

І РАЗДЕО — ВРХОВНА ДРЖАВНА УПРАВА

ГЛАВА Іа — КРАЉЕВСКО НАМЕСНИШТВО

Редовни расходи

А Лични расходи

парт. поз.

3а

У тексту на крају додати: „(чл. 49 Устава)”.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 3а са предложеним амандманом Краљевске владе? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 3а са предложеним амандманом Краљевске владе једногласно примљена. Изволите чути партију 3б.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 3б.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 3б? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 3б једногласно примљена. Изволите чути партију 3б/1.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 3б/1.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 3б/1? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 3б/1 једногласно примљена. Изволите чути партију 3в са амандманом Краљевске владе.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 3в са предложеним амандманом Краљевске владе, који гласи:

парт. поз.

3в

Управни трошкови:

2 Место: „Кирија” ставити: „Кирије”.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 3в са предложеним амандманом Краљевске владе? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 3в са предложеним амандманом Краљевске владе једногласно примљена. Изволите чути партију 3в/1.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 3в/1.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 3в/1? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 3в/1 једногласно примљена. Изволите чути партију 3г.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 3г.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 3г? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија

3г једногласно примљена. Изволите чути партију 3д заједно са амандманом Краљевске владе.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 3д са предложеним амандманом Краљевске владе, који гласи:

парт.

3д

Текст партије мења се и гласи:

„Ванредне потребе (сходно решењу Министарског савета Бр. 3210/VII од 30 марта 1935 г.)”.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 3д са предложеним амандманом Краљевске владе? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 3д са предложеним амандманом Краљевске владе једногласно примљена. Изволите чути партију 4.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 4.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 4? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 4 једногласно примљена. Изволите чути партију 5 заједно са амандманом Краљевске владе.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 5 са предложеним амандманом Краљевске владе, који гласи:

ГЛАВА II — НАРОДНО ПРЕТСТАВНИШТВО

І Сенат

А Лични расходи

парт.

5

Плате и дневнице као и периодске повишице административним чиновницима и т. д., смањити са —120.000.—

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 5 са предложеним амандманом Краљевске владе? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 5 са предложеним амандманом Краљевске владе једногласно примљена. Изволите чути партију 6.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 6.

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 6? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 6 једногласно примљена. Изволите чути партију 7 заједно са амандманом Краљевске владе.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 7 са предложеним амандманом Краљевске владе, који гласи:

парт.

7

Б Материјални расходи

Путни и подвозни трошкови, смањити са —100.000.—

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 7 са предло-

женим амандманом Краљевске владе? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 7 са предложеним амандманом Краљевске владе једногласно примљена. Изволите чути партију 8 заједно са амандманом Краљевске владе.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 8 са предложеним амандманом Краљевске владе, који гласи:

парт.
8

Управни трошкови:

У тексту у 11 и 12 реду место речи: „сенатских” ставити: „сенатског” и смањити са . . . —200.000.—

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 8 са предложеним амандманом Краљевске владе? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 8 са предложеним амандманом Краљевске владе једногласно примљена. Изволите чути партије 9.

—За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем о свакој појединој партији у смислу члана 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини једногласно усвојила у појединостима и све остале партије буџета расхода — I раздео — Врховна државна управа од партије 9 до 13 закључно.

Потпретседник Фрањо Маркић: Изволите чути партију 14 заједно са амандманом Краљевске владе.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 14 са предложеним амандманом Краљевске владе, који гласи:

II Народна скупштина

Б Материјални расходи

парт.
14

Управни трошкови, смањити са —1,000.000.—
Свега гл. II, смањити са . . . —1,420.000.—
Укупно — I раздео, — смањити са —1,420.000.—

Потпретседник Фрањо Маркић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 14 са предложеним амандманом Краљевске владе? (Једнодушан одзив: Прима!). Објављујем да је партија 14 са предложеним амандманом Краљевске владе једногласно примљена. Изволите чути партију 15.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем о свакој појединој партији у смислу члана 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, једногласно усвојила у појединостима и све остале партије буџета расхода — I раздео — Врховна државна управа од партије 15 до 45 закључно.

Господо народни посланици, пошто је I раздео — Врховна државна управа једногласно примљен . . . (Опште бурно плескање) . . . прелазимо на претрес друге тачке дневнога реда: II раздео — Пензије и инвалидске потпоре.

Реч има народни посланик г. Михаило Љешевић.

Михаило Љешевић: Господо народни посланици, и ја морам зажалити што на левици овога Дома не видим све другове који су до пре неки дан овде били и то зато, што би дискусија била потпунија, а друго и због тога, што би ми се сада дала прилика да им одговорим на све оне нападе и протесте које су учинили на нас, који седимо на десној страни овога Дома.

Господо, ви се сећате свих оних неоправданих протеста и оптужаба које је левица упућивала нама на десној страни, па се сећате и онога говора уваженог др. Јанка Баричевића, који је последње седнице говорио са овога места, па покушао да тврди и нас на десници да убеди, да смо и ми са деснице заједно са уваженим г. Претседником Народне скупштине једном приликом направили и фалсификовање скупштинскога записника.

Господо, ја не могу пропустити а да у име своје, а свакако да ћете се и ви са деснице сложити са мном, па ће бити и у име ваше, кажем, да најенергичније одбијам таква неистинита тврђења.

Јер, господо, они који су дошли у овај Дом са претходним убеђењем да не виде и не чују и не дају да други чују и да виде, појмљиво је да они тога дана нису видели и чули кад је један од важнијих предлога пао овде од стране г. Министра финансија и који смо ми овде изгласали. Господо, ми, који смо дошли овде да чујемо, видимо и радимо, ми смо чули и видели кад је г. Министар финансија, односно, кад је г. Претседник скупштине прочитао предлог г. Министра финансија, који тражи да се предлог Владиног буџета огласи за хитан. Према томе, господо, ја најенергичније одбијам таква тврђења са стране левице.

Господо народни посланици, ја нисам дошао на ову говорницу само због тога, него што хоћу да проговорим неколико речи и о оним људима који су дали за ову земљу највише што се може дати, а то су наши ратни инвалиди. Господо, ја сам имао част да будем биран и изабран у ономе крају из кога је наш други легендарни гвоздени пук. (Бурно плескање). Ја сам имао част да будем изабран у овом крају, који је поднео највеће тешкоће од стране окупаторских власти, и који је био у стању да онако одлучно подигне устанак који је у народу познат под именом Топлички Устанак. Према томе природно је, да међу људима који су дали други легендарни гвоздени пук, који је пронео славу српског оружја широм целог света, да у томе крају где је народ подигао устанак 1916 и 1917 године има највише људи инвалида заслужних за ову земљу. Господо, може ми се пребацити да је ово хвалисање, али погледајте статистику и уверићете се и казати да је то тачно. Али, господо, по моме мишљењу друштво и држава овим људима нису се одужили колико је требало и колико се могло. Господо, са жаљењем констатујем да ми не знамо још ни данас тачан број наших инвалида, као и то да свима нашим инвалидима још нису додељене судске одлуке о томе да ли имају права на инвалидску потпору или не. Према томе буџет г. Министра финансија, који се односи на ову партију, не може бити реалан, јер се не зна право стање инвалида па ни сума која се мора инвалидима исплатити. Ви сви, господо, знате да још данас сви трчимо по Министарствима како би

издејствовали судске одлуке да би људи добили што пре досуђену потпору.

Господо, исто тако има и породичних инвалида који још нису регулисани. Ви знате да је за ових 17 година од ослобођења то питање неколико пута долазило на дневни ред, да је доношено неколико инвалидских закона и да су сви ти инвалидски закони тежили већином томе, да се број инвалида што више смањи. Али, господо, ми то не смемо допустити, јер би то био један наш највећи грех, као што је већ и наш грех што ово питање није до сада дефинитивно решено.

Господо, ја немам намеру да се са ове говорнице популаришем, али ја свакодневно радим на овим предметима, а радим због тога што је њихов број огроман и што ми непрестано долазе људи ради тих ствари. И моје је скромно мишљење, господо, да се ово питање може решити само ако се што пре донесе један нов закон који ће обухватити све личне и породичне инвалиде, тако да се ово питање једанпут реши и без обзира на законе који су раније донети и то што пре, тако, да једнога дана знамо колико имамо инвалида и колико имамо да им платимо на име њихове потпоре. То је једини начин за рационално решење овога питања.

Сем тога, господо, неопходно је потребно да се што пре свима инвалидима, који су већ добили судске пресуде, да имају право на инвалидску потпору, та потпора исплати. Ми им то непрестано обећавамо, па је право да се то једанпут и уради.

Ја, господо, имам пуно поверења у Краљевску владу, којој је на челу г. др. Стојадиновић, и у нашега г. Министра социјалне политике, који је већ предузео извесне кораке да се ово питање што пре реши, и ја сам уверен да ће оно у најкраћем времену и бити решено. Због тога ћу и гласати за овај буџет. (Одобравање).

Сем тога, господо, из великог поштовања према овим људима који су дали највише што се може дати за ову земљу, који су дали своје животе и делове свога тела за отаџбину ја бих предложио да се ова мала сума, која је предложена на име инвалиде, аklamацијом прими. (Одобравање).

Потпретседник Фрањо Маркић: Има реч народни посланик г. Живота Милановић.

Живота Милановић: Господо народни посланици, у времену великих обрачуна старих владајућих партија или, боље да кажем, њихових остатака у овоме Дому, положај посланика Народног сељачког клуба доста је тежак. Тежак је, господо, за то што је са овога места у тим борбама, које немају скоро ничега идејног ни програмског, тешко говорити кад су у питању лични моменти и личне свађе. Мало је господо, оних и са левице и са деснице који верују да ми ову борбу коју водимо, водимо из чистих побуда. Много нам се чине приговори да политика коју водимо, да та политика има неку личну позадину или у најмању руку да је то политика некога спорта.

И отуда, господо, када су наши другови говорили са овога места, они су примали ударце отворено са десне стране, а притајено са леве стране.

Господо, последњи пут кад је са овога места говорио наш посланички друг г. Драгутин Јанковић, један посланик из владине већине скоро да

је дошао до лудила, јер није могао да верује да о селу може да говори један др. Драгутин Јанковић, који заузима највиши положај у нашем друштву. Он није хтео да зна или не зна да један човек, као што је др. Драгутин Јанковић, годинама стоји на челу једне еминентно земљорадничке установе, чији број далеко прелази једну милијонску цифру чистог земљорадничког живља. Ја разумем, господо, људе који то тешко могу да схвате. То је још један доказ колико се интелигенција удаљила од села, колико се отпадила од народа. Па, господо, ни наши другови са леве стране нису хтели да нас разумеју. Јер ми нисмо могли да идемо стопама њиховим у њиховој тактици и методама тога рада. (Пљескање). И, господо, кад су се делиле оне чегртаљке, оне лопате и она овнујска звона, ми нисмо хтели да их примимо. (Бурно пљескање). Нисмо могли да их примимо, господо, зато, јер смо дошли у Народну скупштину да радимо. (Повици: Тако је! Пљескање). Нисмо хтели да абдицирамо на своја права политичка и посланичка која нам дају могућност да једном у години дана говоримо о буџету у буџетској дебати. (Повици: Тако је! Живео!)

Господо звали су нас да изиђемо из Народне скупштине. Ми то нисмо могли да учинимо, као што рекох, из ових разлога. Они нам то замерају; они нам то не могу да опросте; они нас чак и вређају. Али, господо, ми нисмо дошли до водимс политику интрига београдске чаршије. (Пљескање). Већ смо дошли да водимо политику оних, који су нас у овај Дом послали. (Повици: Тако је). Они нам замерају зато што смо остали да седимо у Народној скупштини, у којој седи Влада г. др. Милана Стојадиновића. (Узвици: Живео!) Али, ми њима нисмо замерили, када су министровали у Влади г. др. Милана Стојадиновића. (Повици: Тако је!). Они нам замерају што смо остали да дамо пуну критику Владиног рада и њеног буџета и да гласамо против тога буџета. Ми њима нисмо замерили кад су гласали буџет Влади г. др. Милана Стојадиновића и кад су јој одобравали велике кредите, који тешко притискују народ и село.

Господо, две трећине оних који су изишли из овога Дома били су у Влади г. др. Милана Стојадиновића, а она једна трећина пипала је терен да би се и она приближила Влади г. др. Милана Стојадиновића. (Пљескање). Посланици Народног сељачког клуба од првога дана доласка Владе г. др. Милана Стојадиновића на управу земље имали су свој опозициони став према његовој влади. Они тај став нису до данас напустили ни за једну јоту и ми немамо разлога да се стидимо за свој рад у овоме Дому.

Наше је уверење, господо, и освештано начело да се боримо за интересе најмногбројнијег сталеза у овој земљи, да се боримо за интересе најздравијег сталеза у овој влади, да се боримо за интересе села и сељака.

Господо, ако бисмо можда хтели да гледамо на свој лични комодитет могли би, господо, и ми да будемо у Влади не само г. др. Милана Стојадиновића него и у свима другим владама. А у клубу Народног сељачком нема, господо, ни једног међу нама, који је припадао радикалној партији. А радикална партија 30 година управља овом земљом. До рата управљала је са Краљевином Срби-

јом, а после рата перманентно са Краљевином Југославијом. Ни једни избори од 1905 године нису били, које није спроводила Народна радикална странка. И да смо ми хтели да идемо за власти, онда смо могли, господо, да идемо тамо, а не бисмо 30 година остали код свога уверења, не бисмо се 30 година борили за један програм, — ако би то био спорт или ако би то био некакав наш луксуз, Ми, господо, ни један нисмо од богатих људи, да би нам политика била спорт. Та политика, за коју се ми боримо, то је наше начело, то је наше уверење, то је наша вера. (Бурно одобравање на левици.)

И зато, господо, када ми говоримо о сељаку немојте да се буните. Ми тај монопол не узимамо само за себе. Ми не поричемо ни вама право да говорите, али вам кажемо: господо, ви који подржавате данашњу Краљевску владу, који држите целокупну власт у овој земљи, урадите за село све што њему треба и када село буде добило што му треба неће бити приговора, неће бити свађа, неће бити ни туча, него ће бити мир. Данас се много говори о селу зато што се најмање о њему ради. И све дотле, господо моја, док влада неједнакост, економска запуштеност нашег села, дотле ће падати и увреде, падаће и свађе, а ја се бојим да неће падати и главе. Дао Бог да до тога не дође, господо.

Ако погледамо, господо, буџет свих влада у прошлости, ако погледамо буџет данашње владе, ми ћемо из тих буџета видети колико се узима селу, а шта се даје селу. И баш у овом моменту када се пред нама расправља једно важно питање, питање пензија и инвалида, ми имамо једну велику разлику о оним парама које остају у вароши и о оним парама које иду на село. Пред нама је, кажем, господо, буџет пензија. Ми за 64.000 пензионера плаћамо 1 милијарду и 35 милиона годишње, а за 70.000 инвалида плаћамо једва 104 милиона динара. Огромна је разлика у овој цифри, господо, која остаје у градовима и у цифри која иде у села.

Буџет инвалида, господо, мали је. Ако се је иједна држава огрешила о своје синове, који су за њу у најтежим данима њеног опстанка дали све што су могли, то је несумњиво учинила Краљевина Југославија. Није се она огрешила само према инвалидима, него се је огрешила и према свима осталим ратницима. Краљевина Југославија имала је разлога, господо, да најбоље награди своје инвалиде и да најбоље награди све ратнике и за то јер су сви успеси на бојном пољу извојевани нашим оружаним силама. Ми нисмо били те среће као друге државе да бар један део својих успеха вежемо за дипломатско поље, него је свака стопа наше земље натопљена крвљу наших синова. Нашу оружану силу, господо, сачињавао је сељак. У борби и на фронту, њега смо увек видели у првим редовима. Нажалост, данас, у миру, видимо га у дубокој позадини; нигде га не видимо у првим редовима. Он је ишао на фронт певајући, он је гинуо са песмом, јер је појам отаџбине и појам његове куће био један те исти. Толико је био велики култ сељака наших кад је реч била о отаџбини. Немате ви, господо, ни једног примера у историји да је један народ и то сељачки народ напустио своје границе онда кад је његова држава била покорена од непријатеља. То што ни један народ није учинио, то је учинио сељачки народ

Краљевине Србије, а с њим и сва браћа данашње Краљевине Југославије. Он је отишао преко кршних непрегледних гора, отишао преко мора, да се отуда из туђине бори за освајање своје отаџбине и за успоставу свога дома. Нема, господо, примера да су синови једног народа, кад им је отаџбина била покорена, кренули из целог света, остављајући све удобности, сву своју имовину, да би дошли браћи својој да помогну, да отму натраг своју отаџбину, као што то учинише синови југословенског рода. (Бурно пљескање). Велике костурнице широм Балкана и Европе највише говоре колики је био подвиг једног малог сељачког народа. Па и она огромна гробница, острво Вид код Крфа у Грчкој, говори колико је било самопожртвовање тога малог сиромашног народа. И оне речи исписане на тој гробници: „На хумкама у туђини, неће српско цвеће нићи, поздравите нашу децу, нећемо им никад стићи“, зар те речи, господо, не говоре колико је био велики геније једнога народа који је понео крст распећа и голготу своју за оно што је најсветије код сваког народа, што се зове мајка отаџбина.

Сад, господо, да видимо, да ли је мајка отаџбина извршила свој дуг према својим синовима, да ли је мајка отаџбина извршила свој дуг према деци оних, који се више не вратише у своју отаџбину. Ја нећу, господо, да кажем да се није ништа урадило, огрешило бих се о своју савест. Урадило се нешто, а на другој страни није се ништа урадило. Они, који се вратише у отаџбину без очију, без руку, без ногу, добили су нешто, али то, што су добили, то је мало за живети, али много за умрети. И велики број наших породица ратних нису добили ни то, ништа нису добили.

Наша држава, господо, има по податцима, којима ја располажем 70.142 инвалида, који примају инвалиду на државним благајнама у износу од 104 милиона динара. Инвалида има личних и породичних. Личних инвалида има 17.873, а породичних 52.269. Лични инвалиди примају 44,173.263 динара, а породични 60,375.596 динара. Просечно на једног инвалида долази годишње 1.444 динара, а месечно 120,33 динара или дневно 4 динара и неколико пара.

Примање инвалиде по Финасијским дирекцијама кретало се овако: Љубљана 2.252 личних инвалида, са годишњим износом 5,607.672, породичних 2.868 лица, са динара 3,190.740, Загреб 4.010 личних инвалида са дин. 7.710.156, и породичних инвалида 7.615 лица са динара 10,224.444, Бањалука 1.219 личних инвалида, са 2,413.261,96 дин., породичних 1.243 лица, са дин. 903.901,20; Сплит 1.685 личних инвалида са динара 3,970.060, породичних 3.490 лица са динара 4,049.575; Сарајево 2.319 личних инвалида са динара 6,411.060, породичних 8.945 лица са динара 9,596.506; Подгорица 1.056 личних инвалида са динара 2,287.427, породичних 3.962 лица са динара 4,659.564.24; Нови Сад 1.821 личних инвалида са 5,670.147 динара, породичних 5.786 лица са динара 6,313.309.12; Ниш 2.203 личних инвалида са динара 5,392.000, породичних 12.730 лица са динара 14,308.000; Скопље 1.027 личних инвалида са 5,097.323.06 динара; Београд 281 личних инвалида са динара 1,854.932, породичних 1216 лица са дин. 2,032.144..

Као што видите, господо, на једног инвалида долази 4 динара и 33 паре дневно. Када би и

ову минималну своту примио сељак инвалид, када би је примио народ на селу, жена и дете погинулог ратника, они би у свој својој скромности били задовољни, али, господо, они не примају ни то јер су у овај проценат урачунати сви инвалиди уопште, а како међу њима има и таквих инвалида чије се инвалиде пењу на хиљаду или две хиљаде месечно, а таквих није мало, онда је јасно да сељак инвалид који је међу инвалидима најмногбројнији, а потом радник и занатлија, не примају ни четири динара дневно инвалиде него се њихове инвалиде крећу од 1 до 1.50 динара дневно или 30 до 40 динара месечно.

А шта тек да кажемо, господо, за оне инвалиде или породице погинулих ратника који не примају ни једне паре, захваљујући неком фамозном пореском цензусу, преко које висине пореске не може се примати инвалида. Тај порески цензус остављен је да га цене сеоски кметови и општинске ћате. Колике се ту злоупотребе врше, колика су ту безвлашћа, па ако хоћете и безчашћа над породицама погинулих ратника. Зар је један извештај гласио да се жени или матери дотичног ратника не да инвалида, јер се тобоже одала неморалном животу?! Зар је један лажан извештај од тих сеоских кметова и ћата поднет да је дотични инвалид прешао порески цензус и да нема права на инвалиду само ако није био у вољи дотичног сеоског кмета или опћинског ћате!? А колико је мајки и удовица заплакало горко и проклињало своју судбину када су изгубивши свога храниоца борили се да спасу своју част и свој образ од разних насртљиваца?!

Ја знам, господо, неколико случајева да је једна мајка изгубила три сина, а остао је још један једини жив. И зато што јој је тај јединац син остао у животу држава јој је одузела пензију! И та стара жена отишла је и у гроб са великим болом да је држави морала дати три живота, а она јој није признала ни једнога динара пензије! Она је морала себи казати: требала сам да изгубим још и четвртог сина па да добијем од државе 40 динара месечно инвалиде!

Овако, господо, држава не сме да ради према онима који се за њу zaloжише и дадоше своје животе и своје делове тела!

То не сме држава да ради ни због млађих генерација, јер те млађе генерације кад виде какво признање добијају њихови оцеви за оно што су дали овој земљи, меће имати више онога полета да крену на бојиште у одбрану своје земље када их она сутра тамо позове! (Одобравање и узвици: Тако је!)

Господо, кадгод се ради о материјалном стању инвалида, увек се говори: немамо средстава, немамо новаца. Америчке државе признале су свима инвалидима и свима ратницима доживотну пензију. И када је америчка влада једном својом одлуком покушала да укине те инвалиде, односно пензије, Сенат је ту одлуку Владе поништио и није дао да се изврши.

Можда ће неко казати: па јесте, Америка је богата земља, Америка има доста новаца. Није то истина, господо. Била је некада Америка богата, била је чувена „земља долара“, али она данас то није, јер у њој има 17 милиона радника незапослених. Нема она толико новаца за бацање, али тамо где треба да се ода признање ратницима, онима који ће јој и сутра требати, за њих је Аме-

рика нашла новаца. Ја мислим, да и за наше инвалиде мора бити новаца. Онако исто као што мора бити новаца и за нашу војску, за узданицу нашу, тако исто мора бити новаца и за оне који су извршили своју дужност према отаџбини. (Одобравање).

Ја у овоме буџету налазим извесне цифре против којих се буним. Ја у овоме буџету наилазим на цифру од 40 милиона динара резервних кредита, из којих треба да се плаћају Министри у пензији и на расположењу. Ја у овом буџету наилазим на цифру од 15 милиона динара као субвенцију и потпоре за народна позоришта. Наилазим у овоме буџету на цифру од 12 милиона динара за физичко васпитање. Моје је дубоко уверење, господо, да све ове цифре могу да се комотно бришу. Можда ће неко казати: „Ух ала је овај господин некултуран човек, када може да удара на Народна позоришта“. Народна позоришта врше једну улогу и културну и просветну у свима државама. То је тачно, господо. Ја то знам, али не бих ја реч рекао о томе када би још једно јутро земље могло да даје 15 метара пшенице, не бих ништа рекао када би један метар пшенице данас претстављао вредност од 300 до 400 динара, не бих ништа казао када принос од тога не би пао на једну трећину и цена на једну трећину. Онда ја не могу другачије да кажем, него да су народна позоришта један луксуз. Сем тога, господо, у народна позоришта не иду сељаци. У народна позоришта, господо, не иду радници, не иду, господо, ни сиромашни чиновници ни занатлије. У позоришта иде крупна варошка буржоазија. Кад она иде тамо ради уживања, нека га и плати, а не да га плаћа сељак.

Господо, и Министарство физичког васпитања заузима једну голему цифру новца. Буџет од 12 милиона динара, који је дат Министарству за физичко васпитање, потпуно је излишан и потпуно непотребан. Целу ову своту новца, господо, гутају спортске организације, гутају соколске организације. Ја нисам против ових организација, немам ништа ја против тога да се и оне развијају слободно као и све друге организације, али сам одлучно против тога да се претварају у бирократске установе, у којима ће добивати васпитање и физички одгој варошка деца на трошак народа са села. (Један глас: Васпитавају се и сеоска деца!) Јесте, драги мој друже, видимо ми да се тамо говори и о сеоским соколским четима, али то је све на папиру, драги колега. Немате ви нигде сеоске чете на селу. Када би их и било, сељак нема времена да се вежба. Његова је чета само њива, он ту освиће, он ту омркне и он једва добије времена да се преко ноћи мало одмори. То могу да раде и да се вежбају само варошка деца, деца крупне варошке буржоазије. Напоследку, господо, нећу да кажем, добро да Вам концедирам, да можда и ви имате право, али не можете да ми оспорите, да су ове цифре потребније од цифара за инвалиде.

Господо, има још једна велика цифра, која тешко терети наш буџет, а то је буџет пензија. Према подацима, којима ја располажем, имамо 63.789 пензионера, који укупно примају на државној благајни 1,035.174.071.67 динара. Интересантно је то, господо, да једна сељачка држава, као што је наша, има оволики број пензионера. Пензионери се деле на личне и породичне. Лич-

них пензионера има 38.810 лица, који укупно примају 734,540.052.19 динара, а породичних пензионера имамо 24.979 лица, који укупно примају на државној благајни 300,634.019.19 динара.

По финансијским дирекцијама пензионери и пензије се крећу овако: личних пензионера код Главне државне благајне 4.605 лица са динара 122,309.909.80. Код државне хипотекарне банке нема ништа. Код Финансијске дирекције у Љубљани 6.803 пензионера са 122,903.496.20 динара; код финансијске дирекције у Загребу 9.146 пензионера са 172,680.888.— динара; код финансијске дирекције у Бања Луци 1.362 пензионера са динара 20,874.918.—; код финансијске дирекције у Сплиту 2.782 пензионера са 46,445.380.88 динара; код финансијске дирекције у Сарајеву 2.991 пензионер са 51,482.943.— динара; код финансијске дирекције у Подгорици 3.072 са 50,563.409.— дин.; код финансијске дирекције у Новом Саду 3.854 пензионера са 68,092.570.90 динара; код финансијске дирекције у Нишу 2.161 пензионер са динара 38,060.688.12; код финансијске дирекције у Скопљу 1.412 пензионера са 25,506.896.84 динара; код финансијске дирекције у Београду 622 лица са 15,618.951.44 динара. То су лични пензионери.

Породичних пензионера имамо код Државне благајне 3.455 лица са 53,824.281.— динара; код финансијске дирекције у Љубљани 3.186 лица са 36,931.556.90—; код Државне хипотекарне банке 91 лице са 1,101.120 динара; код финансијске дирекције Загреб 5.889 лица са 71,303.828.— динара; код финансијске дирекције у Бања Луци 967 лица са 9,984.194.88 динара; код финансијске дирекције у Сплиту 1.730 лица са 18,450.358.96 динара; код финансијске дирекције у Сарајеву 2.299 лица са 26,824.020 динара; код финансијске дирекције у Подгорици 1.813 лица са 18,799.133 динара; код финансијске дирекције у Новом Саду 2.736 лица са 30,028.789.34 динара; код финансијске дирекције у Нишу 1.682 лица са 19,210.093.— динара; код финансијске дирекције у Скопљу 736 лица са 8,877.659.80 динара; код финансијске дирекције у Београду 389 лица са 5,298.983.80 динара.

Господо, као што видите, ово је велики број који наша земља не може да поднесе. Највећи број пада на Министарство унутрашњих дела, код кога овај број износи 7.278 лица са 99,530.001.20 динара; код Министарства просвете тај број износи 6.041 лице са 146 милиона 612.347.81 динар; код Министарства саобраћаја има 4.793 пензионера са 90,977.405.49 динара итд. итд.

Једна је утешна појава, господо, да Министарство за физичко васпитање народа нема ни једног пензионера.

За оволики број пензионера носе грех све владајуће партије свих режима. Број ових пензионера најбоље пак казује колико се лоше газдовало са државним и народним парама. Није овај број пензионера оволико нарастао што су ови људи одслужили свој законски рок па су отишли у пензију, него су партизани и владајуће партије гонили људе у пензију пре времена, јер им нису били по ђуди, а на њихова места су доводили своје партизане скоро редовно слабије и неспособније. То је рађено и пре 6 јануара, и за време 6 јануара, а рађено је и после 6 јануара, па то се ради и данас. Свака промена Владе и Министара

мора да повећа број пензионера на једној страни, а на другој и број чиновника, јер се на место пензионисаног узима други, а то све на терет државне касе. Само се тако и могло догурати да имамо нашу државну благајну оптерећену са толиким бројем пензионера, који свакога првог примају своју пензију, чији је број по моме сазнању 360.000.

Даље, господо, у пензионисању се долазило до апсурдности. На једној страни давало се капом и шаком, а на другој су се одузимала стечена права пензионера. На једној страни стварали су се богати пензионери, признавањем неког националног рада, затим Министри у пензији и на расположењу, а на другој су се одузимали додатци ратницима и оставила им се само гола пензија по старом закону Краљевине Србије, која се креће између 100 и 150 динара месечно.

На овакав начин створиле су се две врсте пензионера, пензионера малих и великих, гладних и ситих. Велики и сити, то су они пензионери који су пензионисани са великим пензијама и који несметано могу да раде све приватне послове и да имају велике профите, јер им то закон не брани, а мали и гладни пензионери, то су они који су пензионисани рано и са малом пензијом, а којима је држава разним уредбама забранила сваку приватну акцију и зараду ако хоће да сачувају ту злехуду пензију.

Тако на пример један пензионисани жандар, финанс или који други мали чиновник испод 20 година службе, не може приватно зарађивати, а да не губи пензију, али зато један Министар у пензији, начелник Министарства и њима равни могу зарађивати колико хоће и да им то ништа не утиче на пензију.

Најновија Уредба о смањењу припадљности и пензионера такође се креће у том правцу. По тој Уредби смањења су вршена малим и слабим, докле велике није ни дирнула или их је само мало оросила. Зар може бити речи о некој социјалној правди када је најновија Уредба погодила служителје и све друге мање чиновнике и пензионере са по три до пет стотина месечно, а да професори Универзитета, Државни саветници, чланови Главне контроле и Помоћници министара нису губили ни динара, док су начелници Министарства и директори гимназија губили само по 50 динара месечно. То изазива протест и нерасположење код народа. Никад се буне и револуције нису дизале без узрока, него су томе узрок биле рђаве економске и социјалне прилике.

Господо, овако су радили сви режими и све партије владајуће и пре 6 јануара и после 6 јануара, па тако ради и садашња Краљевска влада. И ако ми, господо, почнемо да терамо и даље овако, ми ћемо преоптеретити државну касу.

Поред тога данас на свакој станици жељезничкој имате 4—5 њих који не знају шта раде и које је поставио г. Министар саобраћаја, да их ухљеби тамо. Па ова земља не може то све да издржи. Наш елеменат селачки не може то да издржи, он је дошао до просјачког штапа.

Господо, да се обазрем мало са неколико речи и на пензије наших министара. Ја мислим, господо, да ниједна земља нема толико министара на расположењу и у пензији као наша Краљевина. Ја знам, господо, да се данас не долази на поло-

жај министра због државне нужде и потребе земље и народа, него се долази на положај Министра да се стекне пензија. Никада то раније није било у Краљевини Србији. У Краљевини Србији, када је неко долазио за министра, само ако му се име споменуло да је постао министар, сви смо ми знали и ко је и шта је, и он се већ својим радом истакао да је цела земља знала шта је земљи дао и учинио. Данас, господо, долазе за министра људи осредњих способности. И када долазе за министре нико о њима ништа не зна. Земља мора да потроши много новаца да их преко штампе популарише и да земља чује ко су и шта су. Пре рата било је да су људи излазили из Владе на личним идејним питањима као и да су људи имали свој програм. Данас тога нема. Данас једнога министра истерати из Владе, то је врло тешко. Пре рата Претседник Владе није могао да ради шта је хтео, а данас је Претседник владе свемоћан човек. Зашто је тако свемоћан? Зато што зна слабу страну својих министара! И у овој борби између Владе г. др. Стојадиновића и између Главног радикалног одбора и људи г. Аце Станојевића има доста људи који су остали у влади г. др. Милана Стојадиновића само зато што немају министарске пензије. И нека ми опрости мој стари пријатељ чика Степа, не би се његов син тако лако одвојио од Крсте Милетића, са којим се никада није раздвајао, када би имао право на пензију.

Господо, у влади г. др. Милана Стојадиновића има доста министара који немају права на пензију, они су догурали сада до 8 месеци, а треба још да изгурају 4 месеца. За пензију им је потребна година ефективне службе у активи и година дана на расположењу. Ја Вам, господо тврдим, може се у Влади шта хоће догодити, ни на једноме питању неће пасти ни један министар ако није навршио годину дана за пензију. Можда ће нека господа рећи: па биле су две реконструкције владе, у којима су министри давали оставке, а нису имали право на пензију. То је тачно. Они су дали оставку, али пре тих оставки они су гледали већ своју владу у којој ће бити опет министри, али ствар је само у томе што су имали погрешну рачуницу и што нису ситуацију били добро прорачунали. Ја мислим, господо, да се они у души кају што су то учинили.

Зато, господо, укинемо пензије министара, и кад те пензије укинемо, ја Вам, господо, гарантујем, имаћемо боље министре, имаћемо бољу Владу, а имаћемо и бољу политику и државну и народну. (Одобравање).

Ја ћу, господо, са неколико речи још да се осврнем на пензионере који примају велике пензије а живе у иностранству. Ја немам тачних података колико има таквих пензионера и који су то пензионери, али знам да таквих пензионера има. Ми то, господо, не треба и даље да трпимо. Тога нема нигде у Европи, а ни на Балкану ни у једној другој земљи. Они који примају пензије на државној каси, мора да живе у својој земљи и у њој те паре да потроше. Кад ти пензионери дозвољавају себи да и поред наше ниске валуте у односу према иностраној валути живе у туђим земљама, ја мислим да они слабо воде рачуна о тим пензијама, па ко од њих хоће да живи у иностранству нека живи, а ја у име свога посланич-

ког клуба предлажем да се ти пензионери позову да се из иностранства врате и ко се од њих томе позиву не одазове, да му се одузме пензија.

Господо, хоћу при крају свога говора да се са неколико речи осврнем још на једну законску одредбу која је са гледишта јавнога морала штетна. Ми имамо једну законску одредбу која даје право народним посланицима кад врше своју посланичку дужност да им се време које на тој дужности проведу призна у време за пензију. Ова је, господо, одредба неморална и она не може и даље да опстане. Нигде још у свету нема такве одредбе. Нигде више таквог случаја нема. Положај народнога посланика, то је највећи положај који народ може једноме човеку да да. То је положај са кога народни посланик прима и у готовом новцу. Сем тога, он има и друге бенефиције и онај који хоће да се користи народним поверењем и који хоће да се зове народним човеком, он мора нешто за тај народ и да жртвује.

Господо, ја вам ове речи упућујем и тражим да Влада г. др. Стојадиновића избрише из Закона ову одредбу о признавању посланичких година за пензију народним посланицима као неморалну.

Господо, хоћу конкретно да завршим, да конкретно изложим шта тражи Сељачки народни клуб. Народни сељачки клуб тражи:

1 — Ревизију инвалида и повраћај одузете инвалиде породицама изгинулих ратника без обзира на висину порезе;

2 — Повећање досадање инвалиде и хитно доношење закона о инвалидима;

3 — Укидање пензије Министрима;

4 — Ревизију чиновничког кадра. Све непотребне државне службенике скинути са државне касе и побринути се за њихово упослење на другој страни, да не би стварали пролетаријат;

5 — Вратити све државне пензионере из иностранства у државу, у противном одузети им пензију;

6 — Укинути законску одредбу којом се народним посланицима признаје за пензију време проведено на посланичкој дужности.

Господо, ја ћу да завршим са оном народном песмом: „Марко, сине, једини у мајке, боље ти је изгубити главу него своју огрешити душу”.

Вама, господо, са ове стране кажем: Боље вам је и мандат изгубити, али недајте да се врше безакоња у земљи и тражите хитну поправку сељачког сталежа.

У име Народног сељачког клуба изјављујем да за II раздео — Пензије и инвалидске потпоре не можемо да гласамо. (Пљескање на левици).

Претседник Стеван Ђирић: Реч има народни посланик г. Живојин Димитријевић.

Живојин Димитријевић: Господо народни посланици, ја узимам реч да проговорим о нашим инвалидима и о нашим ратницима, о нашим мученицима, о онима који су, браћо моја, изгубили делове тела и своје животе, оставивши незбринуте своје породице. Није овде у питању оно, што помиње г. Живота Милановић, да инвалиде ометају сеоске хате и кметови. Да није било, господо, сеоских хата и кметова, ретко би ко и добио инвалиду, јер су они све потписивали и радили и помогли да се дође до инвалиде.

Господо, наши инвалиди су мало награђени. Али није ни чудо што су мало награђени, када се сваке године мења инвалидски закон, и стално чине законске измене и допуне.

Краљевска влада донела је предлог да се унесе нових 20.000 инвалида и да добију право на инвалиду и сви они који су изгубили право на жалбу, тако да сви имају права да обнове своју жалбу и да имају права да добију своју инвалиду. Али ви сте били очевидци шта се овде радило, ви сте видели да су ови, са ове левице унели овамо трубе, мотке и т. д. и да су својом опструкцијом омели рад наше Краљевске владе и нису дали да овај закон дође на дневни ред, али ће он ипак ускоро доћи.

Господо, и наш посланички клуб Југословенске радикалне заједнице јесте клуб сељачки. Он је из села нико, из села је пошао, и из села ће да истера своју већину. (Живо одобравање).

Господо, ја не могу да дам никоме право да је већи сељак од мене. Ја сам сељак и у мојој се кући копа, оре и ради. Наш сељак дошао је до ивице пропасти зато што су његови производи пали на пијаци. Данас сељак, који дотера своје производе на пијаци, не може да добије ни оно што треба да да за порез, а његов рад и одело за укућане иду бадава.

Сељак је дошао дотле да не може да купи за своју кућу ни кило соли. Затим сељак плаћа порез на то што дотера да прода у варош. Ако дотера марвинче плаћа порез, а ако дотера кукуруз плаћа порез. Са које год стране погледате сељак плаћа сто врста пореза. А када је у питању сељак сви дигнемо ларму и кажемо како треба сељака помоћи, а нико га искрено не помаже.

Ако ми, господо народни посланици, овде помогнемо сељака, ми смо онда помогли целокупан народ, јер сељака има највише у земљи. Ако сељака помогнемо помогли смо и трговца и занатлију, и чиновника и све друге.

Ја мислим да нема овде ни на једној страни никога ко ће бити против сељака. Има много начина да сељака помогнемо. Код нас у селима хиљаде и хиљаде свиња цркава од куге. Ту треба да се постара г. Министар пољопривреде па да унесе у буџет, да се да сељаку маја, да би могао да спасе стоку. Наш сељак нема три банке да да за једну свињу кад треба да се пелцује. Господо, наш сељак је дошао дотле да му се мора да пружи извесна помоћ. Ја нећу да идем даље али морам да поменем стање у моме срезу, јер је мој срез у борбама од 1914—1915 године био центар свих бојева, сви бојеви што су били сручили су се у њега. Сељаци су остали и без кућа и без стоке и без игде ичега и кад су дошли из рата нису нашли ништа, а и оне од својих које су нашли, нашли су их без пара, голе и босе, на кућама није било ни прозора ни врата, све је било уништено и упропашћено. Ја се надам и мислим, пошто имамо данашњу владу која је из народа и за народ, а уздам се у њу, да ће ова Влада изићи са предлогом да се народу помогне и изврши раздужење нашег сељака.

Ја, господо народни посланици, ја бих још једном молио Краљевску владу да се постара за смањење цена монополисаних артикала, јер се те цене никако не смањују, а цене наших сељачких

производа сваког дана опадају. Ја се уздам у нашу Краљевску владу, која је наша сељачка влада, да ће нам изићи у сусрет те ћу стога гласати за овај буџет који је на дневном реду. (Пљескање).

Претседник Стеван Ђирић: Господо народни посланици, претрес у појединостима буџета расхода — II раздела — Пензије и инвалидске потпоре завршен је. Гласаће се по партијама седењем и устајањем. Она господа, који гласају „за“, седеће, а који гласају „против“ устаће. Молим известиоца г. др. Часлава Никитовића, да изволи прочитати партију 46.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 46.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина прочитану партију 46? (Прима! — Не прима!). Она господа, који примају, нека изволе седети, а који не примају, нека изволе устати. (Већина седи). Већина седи, објављујем да је партија 46 већином гласова примљена. (Пљескање). Изволите чути партију 47.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем о свакој појединој партији у смислу члана 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, већином гласова усвојила у појединостима све партије од партије 47 до партије 55 закључно.

Претседник Стеван Ђирић: Пошто су све партије буџета расхода — II раздео — Пензије и инвалидске потпоре усвојене већином гласова, прелазимо на трећу тачку дневног реда: Претрес у појединостима буџета расхода — III раздео — Државни дугови.

Реч има народни посланик г. Јоцо Кашанин. (Гласови: Није овде!). Реч има народни посланик г. Јоаким Куњашић. (Јоаким Куњашић: Одустајем од речи.) Пошто се г. Куњашић одрекао речи, а других говорника нема, то прелазимо на гласање у појединостима буџета расхода — III раздео — Државни дугови. Она господа који гласају „за“, седеће, а који гласају „против“, устаће. Молим известиоца г. др. Часлава Никитовића да изволи прочитати партију 56.

Известилац др. Часлав Никитовић прочита партију 56.

Претседник Стеван Ђирић: Прима ли Народна скупштина партију 56. (Прима! — Не прима!). Она господа, који примају, нека изволе седети, а који не примају нека изволе устати. (Већина седи.) Већина седи, објављујем да је партија 56 буџета расхода — III раздео — Државни дугови већином гласова примљена. Изволите чути партију 57.

— За овим је Народна скупштина, гласајући седењем и устајањем о свакој појединој партији у смислу члана 102 Устава и § 67 Закона о пословном реду у Народној скупштини, већином гласова усвојила у појединостима све партије од партије 57 до 59а закључно. (Одобравање и пљескање са звицима Живео Претседник!).

Претседник Стеван Ђирић: Објављујем да су све партије буџета расхода — III раздео — Државни дугови већином гласова примљене. Господо народни посланици, пошто је дневни ред да-

нашње седнице исцрпљен, допустите да вам предложим као дневни ред за идућу седницу: Продужење претреса у појединостима предлога буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за 1936/37 годину:

- 1 — IV раздео — Министарство правде и
- 2 — V раздео — Министарство просвете.

Прима ли Народна скупштина предложени дневни ред? (Једногласан одзив: Прима!). Објављујем да је предложени дневни ред примљен.

Ову седницу са вашим пристанком закључујем, а идућу заказујем за сутра у 9 часова пре подне. Молим господу народне посланике да буду тачни, јер ће седница почети тачно у 9 часова.

Седница је закључена у 12,35 часова.

ПРИЛОЗИ

ПРЕДЛОГ РЕЗОЛУЦИЈЕ

за измену § 11 Закона о пословном реду у Народной скупштини

Предлажемо да се § 11 Закона о пословном реду у Народной скупштини измени и допуни тако да би имао да гласи:

„Пошто су овако посланичка пуномоћства прегледана и оверена, посланици у присуству Претседника полажу следећу заклетву:

„Ја (име) заклинам се јединим Богом и свим што ми је најсветије и на овом свету најмилије, да ћу Краљу бити веран, да ћу чувати изнад свега јединство народа, независност државе и целину државне области, да ћу Устав чувати и добро народа пред очима имати. Како ово испунио, тако ми Бог помогао овога и онога света”.

Ограде уз заклетву нису допуштене.

Посланик док не положи заклетву не може даље вршити посланичку дужност.

27 фебруара 1936 год.
у Београду.

Народни посланици:

Архим. Никон Лазаревић, с. р.; Петар Галогача, с. р.; Стојан Ст. Крстић, с. р.; Бранко Б. Добросављевић, с. р.; Чедомир И. Захарић, с. р.; Сретен Кузељевић, с. р.; Љубомир Божиновић, с. р.; др. Милош Рашковић, с. р.; Максим Тешић, с. р.; Ђиро Цујан, с. р.; Алојзије Ђикић, с. р.; Душан Р. Милошевић, с. р.; др. Милован Грба, с. р.; Данило Ђуровић, с. р.; др. Вук Вујасиновић, с. р.; др. Стеван Бубић, с. р.; Тодор М. Живковић, с. р.; Момчило Сокић, с. р.; Живко Поповић, с. р.; др. Михаило Поповић, с. р.; Стеван Симић, с. р.; Зејнел-Бег Ибрахим Страцимир, с. р.; Марко Ружичић, с. р.; Јеврем Томић, с. р.; Војко Чвркић, с. р.; Милоје Сокић, с. р.; Урош Недељковић, с. р.; Инж. Аћим С. Поповић, с. р.; Михаило Лукаревић, с. р.; Артур Махник, с. р.; Антон Видец, с. р.; Војислав Ђорђевић, с. р.; Живко Даниловић, с. р.; Живота Милановић, с. р.; др. Војислав Јањић, с. р.; прота Душан Суботић, с. р.; Јакша Б. Божић, с. р.; Вукашин М. Спасовић, с. р.; Симо Ђ. Будимир, с. р.; Борисав Живадиновић, с. р.; Крсто Предован, с. р.; Ђорђе Јевтић, с. р.; Тодор С. Тодоровић, с. р.; Радисав Вучетић, с. р.; Јован Аранђеловић, с. р.; Боривоје Д. Антић, с. р.; Михаило Крстић, с. р.; Симо Марјанац, с. р.; Драгомир Стојадиновић, с. р.; Стеван А. Јанковић, с. р.; Жарко Томашевић, с. р.; Стева Нићифоровић, с. р.; Буро Микашиновић, с. р.; Никола Гавриловић, с. р.; Милан Перовић, с. р.; Александар Станковић, с. р.; Милан Бацак, с. р. (три потписа нечитка).

НАРОДНА СКУПШТИНА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Одбор за молбе и жалбе

IX-Бр. 2062

27 фебруара 1936 г.
у Београду

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

БЕОГРАД

Одбор за молбе и жалбе Народне скупштине, на седници својој од 13 фебруара 1936 године, а на основу § 83 Пословника одлучио је да предложи Народной скупштини да изволи усвојити ниже изложену одлуку:

Да се предложи Народной скупштини, да се свима садашњим службеницима Сената и Народне скупштине, који су се затекли као службеници раније Народне скупштине на дан 6 јануара 1929 године, па после овог датума због укидања Народне скупштине били пензионисани или из скупштинске службе отпуштени, призна у године ефективне државне службе и за напредовање и за пензију време од дана пензионисања или отпуштања до поновног ступања у сенатску или скупштинску службу, ако у том времену нису били у каквој другој струци државне службе, и ако су се затекли на дан обнародовања Правилника о организацији службе у Народной скупштини. односно Сенату, с тим да немају права новчане накнаде за протекло време.

Одбору за молбе и жалбе част је замолити Народну скупштину да изволи примити овај извештај у целости.

За известиоца одређен је г. Јеврем Томић, народни посланик.

Секретар,

Бор. Живадиновић, с. р.

Претседник,

Јеврем Томић, с. р.

Чланови:

Љуб. Пантић, с. р.

Ђорђе Јевтић, с. р.

Брана Давинић, с. р.

Урош П. Недељковић, с. р.

Др. Рико Фукс, с. р.

Антон Видец, с. р.

Крсто Предован, с. р.

Др. Фран Шемров, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

о изванредном признању година службе

§ 1

Свима садашњим службеницима Сената и Народне скупштине, који су се затекли као службеници раније Народне скупштине на дан 6 јануара 1929 године, па после овог датума због укидања Народне скупштине били пензионисани или из скупштинске службе отпуштени, признаје се у године ефективне државне службе и за напредовање и за пензију време од дана пензионисања или отпуштања до поновног ступања у сенатску или скупштинску службу, ако у том времену нису били у каквој другој струци државне службе, и ако су се затекли на дан обнародовања Правилника о организацији службе у Народној скупштини односно Сенату, с тим да немају права новчане накнаде за протекло време.

§ 2

Ова признања извршиће својим одлукама претседници Сената и Народне скупштине у смислу одредаба Правилника о организацији службе у Сенату односно у Народној скупштини.

§ 3

Овај Закон ступа у живот даном обнародовања у „Службеним новинама“.

НАРОДНА СКУПШТИНА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Одбор за молбе и жалбе

IX-Бр. 2060
26 фебруара 1936 г.
у Београду

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ КРАЉЕВИНЕ
ЈУГОСЛАВИЈЕ

БЕОГРАД

Одбор за молбе и жалбе Народне скупштине, на седници својој од 17 новембра 1933 године, а на основу § 83 Пословника, одлучио је да предложи Народној скупштини да изволи усвојити ниже изложену одлуку:

Да се предложи Народној скупштини да се Драгославу С. Стевановићу, начелнику среском у пензији, изузетно од прописа Закона о чиновницима од 31 марта 1931 године, призна IV (четврта) група I (прве категорије, 8 (осмог) степена, и да му се према овој групи и категорији одреде пензијске припадљности, које имају тећи од дана када се ова одлука буде озаконила.

Одбору за молбе и жалбе част је замолити Народну скупштину да изволи примити овај извештај у целости.

За известиоца одређен је г. Борисав Живадиновић, народни посланик.

Секретар, Претседник,
Бор. Живадиновић, с. р. Јеврем Томић, с. р.

Чланови:

Љуб. Пантић, с. р.
Крсто Предован, с. р.
Урош П. Недељковић, с. р.
Ђорђе Јевтић, с. р.
Антон Видец, с. р.
Брана Давинић, с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

о изванредном признању категорије, степена и групе Драгославу С. Стевановићу, среском начелнику у пензији, који гласи:

§ 1

Признаје се Драгославу С. Стевановићу, начелнику среском у пензији, изузетно од прописа Закона о чиновницима од 31 марта 1931 године, IV група I категорије 8 (осмог) степена, и да му се према овој групи и категорији одреде пензијске припадљности, које имају тећи од дана када се ова одлука буде озаконила.

§ 2

О извршењу овог Закона стараће се Министар унутрашњих послова.

§ 3

Овај Закон ступа у живот кад га Краљевски Намесници потпишу, а обавезну снагу добија кад се обнародује у „Службеним новинама“.

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

Одбор за проучавање предлога Резолуције за исхрану, предлога Закона о конвертирању пољопривредничких дугова и предлога Резолуције о раздужењу земљорадника, радника, занатлија и малих привредника свестрано је проучио предлог Резолуције г. г. Радисава Вучетића, Војислава Лазича и других, народних посланика, о исхрани оскудног становништва, за коју је Народна скупштина усвојила хитност.

С обзиром на изјаву г. Министра социјалне политике и народног здравља да ће Краљевска Влада обезбедити довољна сретства за овогодишњу исхрану, а руковођен жељом да се у будуће исхрана оскудног становништва организује систематски и рационално на бази јавних радова, Одбор предлаже Народној скупштини да изволи усвојити следећу резолуцију:

Ставља се Министру социјалне политике и народног здравља у дужност да у споразуму са Одбором Народне скупштине за исхрану оскудних крајева изда уредбу са законском снагом о исхрани и помагању оскудних земљорадника и радника у вези са јавним радовима и о јавној помоћи.

Моли се Народна скупштина да овласти већ постојећи Одбор за проучавање поменуте Уредбе. За известиоце изабрани су г. г. др. Вук Вујасиновић и Душан Иванчевић.

26 фебруара 1936 год.
у Београду

Секретар, Претседник одбора,
Др. Вук Вујасиновић, с. р. Лука Мијушковић с. р.

Чланови:

Бран. Тодоровић с. р.
Велимир Милијановић, с. р.

Инж. Аћим Поповић, с. р.
Нурија Поздерац, с. р.
Јоаким Куњашић, с. р.
Хаџи Љуба Патрновић, с. р.
Миливоје Ђ. Исаковић, с. р.
Мил. Лазаревић, с. р.
Илија Михаиловић, с. р.
Живко Даниловић, с. р.
Станко Ленарчић, с. р.
Др. Фран. Шемров, с. р.
Крсто Предован, с. р.
Др. Вјекослав Милетић, с. р.
Михаел Бренчић, с. р.

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Бошка Зељковића, народног посланика на Министра шума и рудника о избору Управног одбора „Шипада“.

ГОСПОДИНЕ МИНИСТРЕ,

Шумско индустријско предузеће Добрљин—Дрвар кратко названо „Шипад“ у Сарајеву јесте по својој вањској форми акцијско друштво. Све акције припадају у власништво државе тако да је држава једини и искључиви власник акцијског капитала. Целокупни акцијски капитал репрезентује г. Министар шума и рудника, По својој суштини је „Шипад“ државно предузеће којим управља Министар шума и рудника преко Управног одбора којег он изабере и који има надзорну власт над управним одбором.

Имовина „Шипада“ у главним потезима је ова:

Исти је власник железничке мреже у дуљини од 800 километара, која се протеже од Приједора до Книна, а има своје нузредне кракове од Српнице према Јајцу, према Бос. Крупи и према Јањи. „Шипад“ има своју посебну Дирекцију жељезница и врши не само приватни промет за своје властите потребе него врши и јавни промет. Његове жељезнице јесу главна прометна артерија у Босанској Крајини и једина веза Босанске Крајине са морским лукама у Шибенику и Сплиту, те према томе жељезничка мрежа „Шипада“ има првокласну војно-стратегијску важност. Његов возни парк се састоји од 24 локомотиве и 625 вагона.

„Шипад“ поседује властиту стругару у Дрвару са 17 гатера од 1.000 коњских сила и стругару у Добрљину од 8 гатера са 650 коњских сила. Осим тога поседује многобројне пословне и канцеларијске зграде, чиновничке станове и радничке зграде у Дрвару, Добрљину, Оштраљу, Српници, Јајцу и Шибенику. „Шипад“ има уговорно подручје од 89.304 хектара, које се налази на подручју Шумских управа Дрвар, Бос. Петровац, Кључ, Сански Мост, Шипово, Бишаћ, Гламоч, Јајце и Бос. Крупа, те има за сјечу око 10.000.000 м³ четињача и око 4.000.000 м³ буковине. Годишњи етар је од 300—500.000 м³.

Има на својим лагерима редовито изграђене робе око 80.000.000 дин. „Шипад“ је сувласник са 1/2 дионица фабрике Целулозе у Дрвару, која репрезентује иметак од 80.000.000 динара.

„Шипад“ је једини и искључиви власник предузећа „Дурмитор“, који има своју пилану у Устрипачи и своје шуме на подручју Црне Горе. Иметак „Дурмитора“ репрезентује вредност од 26.000.000 динара.

„Шипад“ запослује радну снагу у Босанској Крајини и годишње троши на радничке плате око 80.000.000 дин. те тиме врши важну социјалну задаћу у Босанској Крајини. Окружном уреду за осигурање радника у Бања Луци плаћа око 500.000 динара мјесечно те има око 300 интелектуалаца у својој служби као чиновника, приправника и дневничара.

За шумске таксе од ослобођења платио је „Шипад“ 100.000.000 динара, а држави на име дивиденде је платио 24.000.000 динара; за порезе и општинске прирезе 55.000.000 динара; за возарине на пругама државних жељезница 110.000.000 динара. Сноси дефицит за пругу Млиниште—Јајце испред Министарства саобраћаја, који дефицит износи 35.000.000 динара. За инвестиције и проширење постројења издао је од ослобођења 12.000.000 динара. За разне хумане установе од ослобођења издао је у новцу и натури 20.000.000 динара, а за школство у Врбаској бановини издао је 2.300.000 динара.

Горњом својом организацијом милијардерског иметка „Шипад“ подмирује сву потребу дрветом Италије, обскрбљује већим делом потребом дрвета и остале земље Средоземног мора (Сјеверну и источну Африку), затим Канадска Острва, Предњу Индију и Јужну Америку. На тај начин „Шипад“ добива милијунске девизе за нашу привреду, а на те девизе држава добива на десетке милијуна диференци курса везаног у клирингу.

На челу таковог шумског индустријског предузећа, највећег не само у Југославији него и у Европи, дужан је г. Министар шума и рудника да на главној скупштини изабере у управни и надзорни одбор само оне људе који својом спремом и моралним квалификацијама пружају гаранцију да ће савјесно и ваљано водити и надирати послове предузећа.

На ванредној главној скупштини предузећа „Шипад“ одржаној у Београду дана 26 фебруара

1936 године г. Министар шума и рудника, као репрезентант цјелокупних акција, наредио је, да се изабере за члана управног одбора Фетах Крупић из Бос. Крупе.

Морална квалификација Фетаха Крупића је ова:

Године 1923 његовом иницијативом и организацијом основана је Југословенска земљорадничка задруга у Бос. Крупи, у коју су ушли као чланови искључиво присташе бивше Ј. М. О. у Бос. Крупи.

Ради слабе управе иста задруга је пропала и остала дужна Првој хрватској штедионици око 120.000 дин. Чланови задруге су сазвали ликвидациону скупштину и одредили да сваки члан задруге плати становиту своту. Чланови су репартиране своте платили на руке ликвидационог одбора, али ликвидациони одбор положене своте није исплатио Првој хрватској штедионици, тако да су чланови задруге остали и даље у обавези према Првој хрватској штедионици са цијелом свотом дуга од 120.000 динара.

Фетах Крупић као члан ликвидационог одбора је потрошио и утајио своту, а да утају прикрије одобрио је утајену своту Првој хрватској штедионици код Муслиманске прометне банке у Бос. Крупи, код које је исти био директор, као тобожњи улог у корист Прве хрватске штедионице.

Пошто муслиманска прометна банка нема никаквог иметка и пошто иста није реално ни примила тобоже уложену своту, то свота није ни исплаћена Првој хрватској штедионици и иста тражи од чланова задруге поновну исплату.

Доказ књиге Муслиманске прометне банке из Бос. Крупе и спис Окружног суда у Бихаћу о репартијацији дугова Југословенске земљорадничке задруге.

Фетах Крупић да избјегне цивилну одговорност за утају је уговором од 12/II 1927 под бр. Г. 1198/1927 среског суда у Б. Крупи превео своје некретнине з. к. ул. бр. 79 к. о. Крупа на Јусуфа Пашалића, а овај је исте некретнине уговором од 23-II-1927 год. Г. 1924/1927 даље превео на Довлету жену Фетаха Крупића. Остатак својих некретнина з. к. ул. бр. 989 к. о. Крупе је превео уговором од 12-II-1927 г. Г. 1198/1927 директно на своју жену Девлату. Према томе је Фетах Крупић остао без икаквог иметка и неутјерива је свака отштета према њему.

Фетах Крупић је био многе године директор Муслиманске прометне банке у Бос. Крупи. Није сазивао главну скупштину банке, није састављао годишње билансе, није водио банчине књиге, није водио дневник Благајне и кроз двије године сав примљен банчки новац је трпао себи у џеп. Због такве неуредности у вођењу банке је госп. Бан Врбаске бановине на основу § 241 Трговачког закона за Б. и Х. решењем од 29-X-1932 год. Број 18702/1932-I. распустио банку, а Окружни суд у Бихаћу је решењем од 12-XII-1932 год. Бр.Ф. 1/30 одредио за ликвидатора банке Др. Јосипа Храбара, Ману Чичу и Јусуфа Пашалића из Б. Крупе.

Пошто су ликвидатори установили да је Фетах Крупић, водећи лажно банчине књиге, сакупио новац од муслиманске сиротиње за тобожње нове дионице банке и тако оштедио муслиманску сиротињу апелујући на муслиманску солидарност са свотом од преко 50.000 дин., да је утајио већу

своту банчиног новца, да кроз двије године непрекидно није водио ни дневник благајне него да је све примитке новца трпао у свој џеп, а касу су ликвидатори нашли празну и пуну прашине мјесто новца, то су ликвидатори горње чињенице пријавили државном тужиоцу у Бихаћу. На основи тога је Фетах Крупић 3 фебруара 1933 године затворен у истражни затвор Окружног суда у Бихаћу и лежао је у истражном затвору све до 10 јануара 1934 године, све док нијесу вјештаци уз његово судјеловање код суда бар дјеломично установили и надопунили банчине књиге.

Код Окружног суда у Бихаћу са његовим признањем се установило да је он утајио већу своту на штету банке и да је лажно водио банчине књиге и тиме даље упропастио сву дионичку главницу банке, сав резервни фонд банке и све улоге банке и да је измамио муслиманској сиротињи за тобожњи упис нових дионица преко 50.000 динара.

Доказ: спис Окружног суда у Бихаћу Бр.К.К. 93/1933 год.

Против њега се води ради горњих чињеница, које је он пред судом признао, и дан данас казени поступак.

Доказ: уверење државног тужиоштва у Бихаћу 15/10-1935 год. Бр.К.К. 93/1933.

Пошто су ликвидатори Муслиманске прометне банке дознали, да је Фетах Крупић изабран за члана Управног одбора „Шипада“ и пошто исти знају, да Фетах Крупић нема никаквог иметка на своје име него да је побјегао са цијелим својим иметком на своју жену да изигра накнаду штете почињену прљавим кривичним дјелима, то су исти законитим путем испословали одлуку Среског суда у Бос. Крупи од 27-II-1936 Бр. I 6/1936, којом је Суд за обезбеђење накнаде штете из кривичног дела утаје наредио „Шипаду“, да има обустављати све мјесечне хонораре, путне трошкове и дневнице које прима Фетах Крупић као члан управе „Шипада“ и да обустављене своте има депоновати код Среског суда у Бос. Крупи.

Доказ: одлука Среског суда у Бос. Крупи 27-II-1936 Бр. I 6/1936, коју прилажем у оригиналу.

Молим Господина Министра, да ми одговори на следећа питања:

1) Да ли су Господину Министру горе наведени наводи и чињенице познате?

2) Да ли ће Господин Министар разрешити дужности члана управног одбора „Шипада“ Фетаха Крупића, који је дисквалификован за исту дужност и да ли ће Господин Министар праводобно спречити да избор Фетаха Крупића не буде објелодањен у смислу Трговачког Закона у „Службеним новинама“ и тиме да се осујети убијање доброг гласа „Шипада“ на подручју у којем „Шипад“ ради и у којем је морална дисквалификација Фетаха Крупића позната.

Пошто се ради о угледу нашег највећег предузећа, то молим Господина Министра, да изводи и овој интерпелацији дати првенство.

Примите, Господине Министре, и овом приликом уверење о моме поштовању.

У Београду, дне 27 фебруара 1936 г.

Бошко Зељковић, с. р.
народни посланик

ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Др. Милована Пинтеровића, народног посланика, на Министра унутрашњих послова о великим финансијским теретима које сноси град Осијек због издржавања многобројне полиције.

Господину

СТЕВАНУ ЂИРИЋУ,

Претседнику Народне скупштине

Београд

На основу чл. 68 Устава и § 72 Закона о пословном реду у Народној скупштини, подносим ову

ИНТЕРПЕЛАЦИЈУ

Министру унутрашњих послова, предлажући: одмашње саопштење томе Министру, реферат Народној скупштини на првом састанку када се чине саопштења, те првенство испред раније поднесених интерпелација.

I

Је ли Министру унутрашњих послова познато, да се финансије града Осијека налазе у таквом стању, да је озбиљно угрожено самоуправно газдинство, те да градска општина услед тога већ годинама нема средства за национално-културан рад у овом изложеном крају земље?

II

Је ли Министру унутрашњих послова познато, да један од разлога тог тешког стања лежи у томе, што градска општина осјечка уздржава искључиво из својих сретстава несразмерно велик полицијски апарат, који, готово искључиво, врши

послове државне полиције, гонећи, ислеђујући и сузбијајући дела против државе на целом територију Славоније и Барање, тражећи шпијуне, кријумчаре, терористе и слично, па да не доспева да врши службу месне полиције?

III

Шта је урађено, да се барем један део терета око уздржавања тог великог полицијског апарата превали на државу?

IV

Зашто се многобројним претставкама градске општине по том предмету није поклањала управо никаква пажња, него су се оне без образложења једноставно одбијале?

V

Сматра ли се моралним, опортуним и оправданим да се остави на граду од овакве велике важности у привредном и национално-културном погледу као што је Осијек, а који се налази пред финансијским сломом, сав тешки терет око извршавања једног задатка који припада држави?

27 фебруара 1936 год.

Београд

Др. Милован Пинтеровић с. р.
народни посланик

INTERPELACIJA

narodnega poslanca Milana Mravlje in tovarišev na Ministra notranjih zadev glede postopanja zagrebske policije.

GOSPOD MINISTER,

V zadnjem času se ponavljajo primeri, da vlačijo aretirance iz ljubljanske policije v Zagreb na zaslišanje. Po izjavah takih aretirancev se poslužuje zagrebska policija nečloveških sredstev, da izsili iz njih priznanje. V času, ko aretiranemu krivda ni niti dokazana, postopajo z njim kot s popolnoma brezpravnim človekom.

Kako se z aretiranci postopa, pričajo sledeča dejstva in sledeči konkretni slučaji.

Otokar Franko, konservatorist, aretiran v začetku decembra, prepeljan je večkrat v Zagreb, kjer so ga pri zasliševanju pretepali.

Jože Marn, aretiran koncem januarja v Ljubljani, predan je ljubljanskemu sodišču, od tu prepeljan v Zagreb, kjer ga strahovito pretepajo.

Jaka Žorga, bivši strojevodja, aretiran koncem januarja v Ljubljani, večkrat prepeljan v Zagreb, kjer so ga pretepali.

Stane Krašovec, privatni uradnik, aretiran koncem januarja v Ljubljani, prepeljan je v Zagreb, kjer so ga pretepali in mučili. Nепrestano mu je nad glavo

gorela luč, da ni mogel spati. O tem je pripovedoval svoji materi na obisku v Zagrebu. Sedaj je na policiji v Ljubljani in naj ga zasliši o podrobnostih.

Tone Čufar, književnik, aretiran koncem januarja v Ljubljani, sedaj na policiji v Ljubljani, kjer mu od 19 t. m. do 22 t. m. niso pustili spati. Pripovedovali so o tem njegovi sojetniki. Kako je sedaj z njim nihče ne ve. Slučaj zahteva takojšnje intervencije in razjasnitve. V Zagreb so prepeljali na zaslišanje tudi druge politične osumljence iz Slovenije kakor: Mirko Košir, profesor iz Ljubljane, Dr. Jože Potrč, zdravnik iz Ptuja, Mila Marinko iz Trbovelj, Kvas, krojač iz Ljubljane in dr. Kaj se je z njimi delalo, ni znano, več kot verjetno je, da niso storili izjem.

Ne samo iz človeškega stališča se morajo te stvari preiskati in kaznovati krivci, ampak tudi iz stališča pravne državne oblasti se ne more in ne sme dopuščati, da se pri varovanju zakonov rabijo taka protipostavna sredstva, saj § 390 k. z. določa: Državni uslužbenec, ki izsili v kazenskem, civilnem disciplinskem ali upravnem postopanju z uporabo protipravnih sredstev kakšno izjavo, se kaznuje z zaporom.

Z ozirom na vse zgoraj iznešeno čast mi je vprašati Vas, Gospod minister:

1) Ali so Vam znani ti slučajji, ki sem jih spredaj navedel, in ali Vam je poznano postopanje zagrebške policije?

2) Ako Vam ni znano, kai počenja zagrebška policija, ste li v tem slučaju pripravljeni imenovati posebno komisijo, ki bo sestavljena iz odvetnikov in zdravnikov, ki naj preiščejo vse gornje slučaje, zaslišijo imenoma našete aretirance ob zagotovitvi, da ne bodo podvrženi posledicam in še hujšim mukam?

3) Ako ta komisija ugotovi, da odgovarjajo navedbe resnici, ali ste pripravljeni krivce kaznovati?

4) Ali ste pripravljeni odpraviti to srednjeveško sramoto iz naše države?

Prosim za ustmen odgovor v Narodni skupščini. Izvolite sprejeti, Gospod minister, izraze mojega spoštovanja.

28 februarja 1936

Beograd

Narodni poslanci:

Milan Mravlje, s. r.; Gornjak Vinko, s. r.; Ivan Janžeković, s. r.; Koman Albin, s. r.; Pleskovič Rudolf, s. r.; (potpis nečitak) Dr. Šime Kulišić, s. r.